

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki esittävän taiteen edistämisestä, joka korvaisi nykyisen teatteri- ja orkesterilain. Lisäksi muutettaisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia esittävän taiteen valtionosuutta koskevien säännösten osalta.

Esitys on osa kahdessa vaiheessa toteutettua uudistusta, jossa on tarkasteltu esittävän taiteen ja museoiden rahoitusjärjestelmää kokonaisuutena. Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistuksella toteutetaan pääministeri Marinin hallituksen hallitusohjelman luvun 3.7.1 tavoitetta 2, kulttuuripalvelut ovat paremmin saavutettavissa ja kulttuurin toimintaedellytykset ovat vahvistuneet.

Esittävän taiteen edistämisestä annetun lain nimike ja soveltamisala olisivat nykyistä teatteri- ja orkesterilakia yleisemmät siten, että ne kattaisivat kaikki esittävän taiteen muodot eikä valtionosuusjärjestelmän piiriin pääsemistä olisi rajattu vain tiettyihin esittävän taiteen muotoihin. Toimintayksikkö voitaisiin hyväksyä esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän piiriin toistaiseksi, jos sen voidaan arvioida todennäköisesti täyttävän valtionosuuden edellytykset seuraavien kuuden vuoden ajan. Muutoin toimintayksikkö hyväksyttäisiin valtionosuuden piiriin kolmen vuoden määräajaksi. Toistaiseksi valtionosuusjärjestelmän piiriin hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta valtionosuuden edellytysten täyttymistä arvioitaisiin kuuden vuoden välein. Jos toimintayksikkö ei enää täyttäisi valtionosuuden edellytyksiä, hyväksyminen valtionosuuden piiriin voitaisiin perua. Hyväksyminen valtionosuuden piiriin voitaisiin myös muuttaa määräaikaiseksi, jos toimintayksikkö ei enää täytä toistaiseksi valtionosuusjärjestelmän piiriin hyväksymisen edellytyksiä.

Valtionosuusjärjestelmän laskennallisina perusteina säilyisivät toteutuneiden kustannusten perusteella laskettava yksikköhinta ja valtionosuuden perusteeksi vahvistettava henkilötötyvuosimäärä. Valtionosuusprosentti olisi nykyiseen tapaan pääsääntöisesti 37. Erityyppisten taidelaitosten toimintakentässä sekä kustannus- ja tulo rakenteessa olevia eroja voitaisiin ottaa huomioon myöntämällä valtionosuus korotetun valtionosuusprosentin mukaisena osaan toimintayksikön henkilötötyvuosista. Tällä korvattaisiin nykyisin valtionosuuden lisäksi samaan toimintaan myönnettävät harkinnanvaraiset valtionavustukset. Korotetun valtionosuusprosentin mukaista valtionosuutta voitaisiin myöntää, jos huomattava osa toimintayksikön toiminnasta on kiertue- tai vierailutoimintaa taikka lapsille, kielellisille vähemmistöille tai erityisryhmille kohdistuvaa esitystoimintaa taikka jos tähän on muu toimintayksikön toimintaan liittyvä erityinen kulttuuripoliittinen syy. Korotettu valtionosuusprosentti olisi 60.

Rahoituksen ennakoitavuuden ja toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun edellytysten lisäämiseksi otettaisiin käyttöön monivuotinen rahoitus suunnitelma, joka koskisi valtionosuuden perusteeksi vahvistettavien henkilötötyvuosien määrää ja korotetun valtionosuusprosentin mukaisen henkilötötyvuosien määrää. Rahoitus suunnitelmakausi olisi kuusi vuotta paitsi kolmen vuoden määräajaksi valtionosuuden piiriin hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta kausi olisi kolme vuotta.

Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisten teattereiden rahoitusasema säilyisi nykyisellään siten, että niiden valtionosuusprosentti olisi koko toiminnan osalta 60.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
3 Tavoitteet	12
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	13
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	13
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	14
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	18
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	18
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	20
6 Lausuntopalaute	20
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	21
7.1 Laki esittävän taiteen edistämisestä	21
7.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	31
8 Tarkemmat säännökset ja määräykset	32
9 Voimaantulo	32
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	33
LAKIEHDOTUKSET	34
1. Laki esittävän taiteen edistämisestä	34
2. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	37
LIITTEET	40
RINNAKKAISTEKSTI.....	40
2. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	40
ASETUSLUONNOS	44
Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus esittävän taiteen valtionosuuslautakunnasta.....	44

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 25.8.2016 työryhmän (jäljempänä *Kuusiston työryhmä*), jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus museoiden, teattereiden (ml. tanssi ja sirkus) ja orkestrojen rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi. Työryhmä luovutti ehdotuksensa opetus- ja kulttuuriministeriölle 17.1.2018. Ehdotuksessa oli kyse kokonaisuudistuksesta, johon sisältyi luonnos hallituksen esitykseksi valtionosuuslainsäädännön uudistamiseksi sekä muistio harkinnanvaraisen rahoitusjärjestelmän uudistamisesta. Työryhmä valmisteli ehdotuksen yhteistyössä toimialan edustajien kanssa. Vuorovaikutus toimialan edustajien kanssa tapahtui viidessä sidosryhmätapaamisessa ja lisäksi sosiaalisen median ryhmässä, jossa oli mukana n. 1 200 jäsentä.

Työryhmä ehdotti, että nykyinen teatteri- ja orkesterilaki korvattaisiin esittävän taiteen edistämistä annettavalla lailla, jonka soveltamisala kattaisi yleisesti kaikki esittävän taiteen muodot. Lisäksi työryhmä esitti muutoksia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (1705/2009, jäljempänä *rahoituslaki*).

Työryhmän ehdottamassa mallissa toimintayksiköt hyväksyttäisiin valtionosuuteen oikeutetuksi kolmen tai kuuden vuoden määräajaksi. Edellytykset hyväksymiselle kuuden vuoden määräajaksi olisivat eräiltä osin tiukemmat kuin kolmen vuoden määräajaksi. Valtionosuus perustuisi edelleen yksikköhintaan ja henkilötyövuosien määrään. Esittävän taiteen toimintayksiköille laskettaisiin yksi yhteinen yksikköhinta. Yksikköhintaa voitaisiin painottaa tietyillä toiminnan luonteeseen tai kustannus- ja tulorakenteeseen liittyvillä perusteilla. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voisi painottaa yksikköhintaa harkinnanvaraisesti kulttuuripoliittisilla perusteilla. Valtionosuusprosentti olisi kaikille 39, myös Tampereen Työväen Teatterille. Työryhmä esitti Svenska Teaternin aseman muuttamista kansalliseksi taidelaitokseksi ja sen rahoittamista harkinnanvaraisella valtionavustuksella.

Työryhmä ehdotti myös, että Taiteen edistämiskeskuksesta myönnettävien esittävän taiteen vapaan kentän harkinnanvaraisten toiminta-avustusten saamisen kriteereitä ja myönnettävän tuen määrää muutetaan. Toiminta-avustuksia myönnettäisiin yksivuotisin tai kolmivuotisin ja avustuksen saamisen ehdot vaihtelisivat avustuksen mukaan. Lisäksi voitaisiin myöntää viisivuotisia kehittämisavustuksia. Toiminta-avustuksia voitaisiin myöntää myös tuotantotaloille ja -alustoille. Niille toimijoille, jotka eivät täytä toiminta-avustuksen saamisen edellytyksiä, voitaisiin myöntää kertaluontoinen erityisavustus.

Ministeriö toteutti työryhmän ehdotuksesta lausuntokierroksen keväällä 2018. Ehdotuksesta saatiin kaikkiaan 274 lausuntoa, joista esittävää taidetta koski 204. Rahoitusjärjestelmän uudistamista pidettiin perusteltuna taiteen toimintakentässä tapahtuneiden muutosten johdosta, ottaen huomioon uusien taiteenalojen ja toimijoiden tarpeet sekä vaikea tilanne varsinkin niin sanotulla vapaalla kentällä. Myös järjestelmän joustavoittamista pidettiin tärkeänä tavoitteena. Lausunnonantajien enemmistö kannatti ehdotuksia, jotka liittyivät lain ja valtionosuuden tavoitteisiin, lain soveltamisalan laajentamiseen, henkilötyövuosien määräytymisen perusteisiin ja valtionosuusprosentin suuruuteen. Valtionosuuden saamisen edellytyksiä ja sen määräaikaaisuutta kannatti sellaisenaan tai muutettuna yhteensä noin 80 prosenttia vastanneista. Myös vapaan kentän toimintaan liittyviä ehdotuksia pidettiin pääsääntöisesti kannatettavina. Kritiikkiä saivat osakseen ehdotukset, jotka liittyivät esittävän taiteen yhteen yksikköhintaan ja yksikköhinnan painokertoimiin. Svenska Teaternin muuttamista kansalliseksi taidelaitokseksi kannatti 68 prosenttia vastaajista ja Tampereen Työväen Teatterin aseman säilyttämistä kannatti 65 prosenttia.

Saadun lausuntopalautteen perusteella työryhmän ehdotuksen toimeenpano päätettiin vaiheistaa siten, että ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin museolain ja museoiden rahoitusta koskevien säännösten uudistus sekä Taiteen edistämiskeskuksesta myönnettäviä vapaan kentän toimijoiden valtionavustuksia koskevat uudistukset. Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmää koskevien ehdotusten katsottiin edellyttävän lisävalmistelua lausuntopalautteessa ilmenneiden ongelmakohtien ratkaisemiseksi.

Uusi museolaki ja museoiden rahoitusta koskevat uudistukset tulivat voimaan vuoden 2020 alussa. Esittävän taiteen uudistus käynnistettiin etupainotteisesti vapaan ammatilaiskentän osalta vuonna 2019. Tässä vaiheessa otettiin käyttöön yksi- ja kolmivuotiset toiminta-avustukset ja tuotantoalustat tulivat avustuskelpoisiksi. Määrärahaa lisättiin yksi miljoona euroa. Varsinaisesti vapaan kentän uudistuksen toimeenpano on käynnistetty kokonaisuudessaan vuoden 2020 alusta, jolloin myös muun muassa mahdollistettiin viisivuotisten kehittämisavustusten myöntäminen esittävän taiteen uusille avauksille. Lisämääräraha vapaan kentän uudistuksen toimeenpanoon vuonna 2020 on 4 miljoonaa euroa vuoden 2018 tasoon nähden.

Eduskunta hyväksyi vuoden 2019 talousarvion yhteydessä lausuman, jossa edellytettiin, että esittävän taiteen valtionosuusuudistuksen valmistelu etenee laaja-alaisesti ja että valmistelun yhteydessä arvioidaan huolellisesti eri mallien vaikutukset esittävän taiteen rahoitukseen ja toiminnan kehitykseen ja turvataan uudistukselle riittävät resurssit. Pääministeri Rinteen ja pääministeri Marinin hallitusten hallitusohjelmissa todetaan, että ”toteutetaan taiteen toimintaedellytysten parantamiseksi esittävien taiteiden valtionosuusjärjestelmän uudistus. Uudistus koskee kaikkia esittävän taiteen toimijoita. Uudistuksessa turvataan Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin asema ja rahoitus kansallisina päänäyttämöinä.”

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti hallitusohjelman mukaisesti esittävän taiteen valtionosuusuudistuksen jatkovalmistelun. Ministeriö asetti elokuussa 2019 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella loppuun ehdotus esittävän taiteen valtionosuusuudistukseksi. Jatkovalmistelun tuli pohjautua Kuusiston työryhmän tekemään työhön ottaen kuitenkin huomioon työryhmän ehdotuksesta saatu palaute. Työryhmän tuli myös ottaa huomioon edellä mainittu eduskunnan lausuma ja hallitusohjelman linjaukset. Työryhmä kuuli työnsä aikana toimijakenttää ja järjesti työnsä alussa ja loppupuolella sidosryhmätilaisuuksia erilaisten näkemysten kuulemiseksi. Lisäksi työryhmä hyödynsi työnsä aikana ns. verkkoaiivoriin tuloksia. Näkemyksensä asioista ja niiden tärkeysjärjestyksestä kävi esittämässä noin 300 henkilöä eri puolilta Suomea.

Työryhmä luovutti ehdotuksensa 19.2.2020. Lausuntokierroksella ehdotuksesta saatiin yhteensä 93 lausuntoa. Lausunnon antoivat muun muassa valtiovarainministeriö, Taiteen edistämiskeskus, Opetushallitus, Suomen Kuntaliitto, eräät maakunnan liitot, kaupungit ja järjestöt. Lisäksi lausunnon antoi noin 20 valtionosuustoimijaa ja 31 vapaan kentän toimijaa sekä muutamia yksityishenkilöitä. Esitysehdotus on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Esitys perustuu työryhmän ehdotukseen. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://minedu.fi/hanke?tunnus=OKM035:00/2019>

2 Nykytila ja sen arviointi

Yleistä

Valtionosuudella on lähtökohtaisesti tarkoitettu valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon säädettyä järjestelmää, jolla on tasattu kuntien tulopohjan, kustannusrakenteen ja palvelutarpeen

eroja. Valtionosuutta myönnetään kuitenkin eräissä tapauksissa myös muille tahoille, jotka tuottavat valtionosuusjärjestelmän piiriin kuuluvia palveluita. Rahallisesti merkittävin osa valtionosuusjärjestelmää on kuntien peruspalvelujen valtionosuus, joka nykyisin sisältää valtionosuuden sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen, yleisen kulttuuritoimen ja osittain taiteen perusopetuksen käyttökustannusten rahoitukseen.

Teattereiden ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmä on laskennallinen ja perustuu henkilötyövuosiin, laskennalliseen yksikköhintaan sekä valtionosuusprosenttiin. Henkilötyövuotta kohden vahvistettava yksikköhinta lasketaan laitosten toteutuneiden kustannusten perusteella. Kustannuspohja tarkistetaan vuosittain. Osana valtiontalouden säästötoimia aiemmin toteutettuja valtionosuuksien leikkauksia ja indeksikorotuksia vastaavia leikkauksia on kuitenkin toteutettu säätämällä euromääräisistä vähennyksistä yksikköhintoihin.

Teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksista noin puolet rahoitetaan rahapelitoiminnan tuotoista. Näihin valtionosuuksiin ei sovelleta valtion ja kuntien kustannusjaon tarkistusta.

Valtionosuuden saamisen edellytyksistä säädetään teatteri- ja orkesterilaissa (729/1992). Rahoituksen perusteista ja rahoitukseen liittyvistä menettelyistä säädetään rahoituslaissa.

Valtionosuusjärjestelmä on olennainen osa taide- ja kulttuuripolitiikan ohjausjärjestelmää. Valtionosuuksilla turvataan valtakunnallista palveluiden saatavuutta sekä ammatillisen ja monipuolisen toiminnan edellytyksiä. Vuonna 2020 valtionosuudet teattereille ja orkestereille ovat yhteensä 77 miljoonaa euroa. Teatterit saavat valtionosuuksia yhteensä 57,2 miljoonaa euroa ja orkesterit 19,8 miljoonaa euroa.

Teatteri- ja orkesterilaki

Teatteri- ja orkesterilakia sovelletaan teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin myönnettävään valtionosuuteen. Teattereiksi on katsottu myös tanssiteatterit. Lain 1 §:ään vuonna 2014 lisätyn 2 momentin mukaan lain teattereita koskevia säännöksiä sovelletaan myös sirkuksiin.

Vuonna 2007 lakiin lisättiin 1 a §, jossa määritellään teatteri- ja orkesteritoimintaan myönnettävän valtionosuuden tavoitteet. Pykälän mukaan valtionosuuden tavoitteena on taiteellisista lähtökohdista tuottaa teatteri- ja orkesteripalveluita ja edistää niiden alueellista saatavuutta sekä saavutettavuutta eri väestöryhmille.

Edellytyksistä valtionosuuden saamiselle säädetään teatteri- ja orkesterilain 2 §:ssä. Edellytyksenä on ensinnäkin, että teatterin tai orkesterin omistaa kunta tai kuntayhtymä taikka yksityinen yhteisö tai säätiö, jonka sääntömääräisiin tehtäviin kuuluu teatteri- tai orkesteritoiminnan harjoittaminen taikka teatterin tai orkesterin ylläpitäminen. Teatterin tai orkesterin tulee harjoittaa vakinaista ja ammatillista esitystoimintaa. Teatterilla tai orkesterilla on oltava vähintään yksi päätoiminen työntekijä ja taiteellisesta toiminnasta vastaavana työntekijänä joku, jolla on alan koulutus tai riittävän perehtyneisyys. Teatterin tai orkesterin toiminnalle tulee olla taloudelliset edellytykset, mutta teatteria tai orkesteria ei kuitenkaan saa ylläpitää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Teatterilla tai orkesterilla tulee olla toiminta- ja taloussuunnitelma. Lisäksi edellytetään, että teatterin tai orkesterin palveluiden tuottaminen on tarpeellista. Tarpeellisuutta harkittaessa ovat aina lähtökohtana toiminnan laatu ja taiteelliset näkökohdat. Teatteri- ja orkesteritoiminnan tarpeellisuutta tarkastellaan myös suhteessa asianomaisen paikkakunnan tai alueen kysyntään ja tarjontaan. Tarpeellisuutta harkitaan lisäksi valtakunnallisen kokonaisuuden kannalta.

Teatteri- ja orkesterilain 3 §:n mukaan valtionosuuteen oikeutettuja teattereita ja orkestereita ovat opetus- ja kulttuuriministeriön valtion talousarvion rajoissa valtionosuuteen oikeutetuiksi hyväksymät teatterit ja orkesterit sekä suoraan lain nojalla Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri.

Teatteri- ja orkesterilain tullessa voimaan valtionosuuden piiriin hyväksyttiin lähes kaikki 1960—1970-luvuilla perustetut ammattiteatterit ja –orkesterit, 24 orkesteria ja 53 teatteria. Sen sijaan esimerkiksi 1990-luvun alkupuoliskolla perustetut teatterit ja orkesterit jäivät valtionosuuden ulkopuolelle. Vuoden 1993 jälkeen on hyväksytty valtionosuuden piiriin yhdeksän uutta teatteria, joista viimeisin vuonna 2013. Lisäksi kaksi teatteria on poistunut valtionosuuden piiristä ja kolme yhdistynyt muihin jo valtionosuuden piirissä olevaan teattereihin. Samana ajanjaksona on hyväksytty viisi uutta orkesteria valtionosuuden piiriin, joista viimeisin vuonna 2011. Lisäksi kaksi valtionosuuden piirissä ollutta orkesteria on yhdistynyt yhdeksi orkesteriksi.

Tällä hetkellä valtionosuuden piirissä on kaikkiaan 57 teatteria ja 28 orkesteria. Teattereista 11 on tanssiteattereita. Lain piirissä ei ole toistaiseksi yhtään sirkusta. Teatteri- ja orkesteriverkosto kattaa koko maan ja tavoitteena on, että taide- ja kulttuuripalvelut ovat kaikkien saavutettavissa asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta. Koska valtion talousarviossa oleva henkilötöyvuosimäärä niin teattereille kuin orkestereille on jäänyt merkittävästi jälkeen ministeriölle ilmoitetujen henkilötöyvuosien määrästä, ei useampia teattereita tai orkestereita ole otettu lain piiriin.

Päättyessään teatteri- ja orkesterilain 3 §:n nojalla teatterin hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi ministeriö selvittää, täyttääkö lain piiriin hakevan yksikön toiminta, henkilöstö ja talous teatteri- ja orkesterilain 2 §:ssä säädetty edellytykset. Hakijan toiminnan taiteellisesta osuudesta ministeriö on pyytänyt lausunnon valtion näyttämö-, tanssitaide- tai säveltoimikunnalta. Vaikka hakija täyttäisi 2 §:ssä säädetty edellytykset, ministeriö voi päättää lain 3 §:n perusteella olla hyväksymättä teatteria tai orkesteria valtionosuuteen oikeutetuksi valtion talousarviosta johtuvista syistä.

Harkitessaan hakijan hyväksymistä valtionosuuteen oikeutetuksi ministeriö tarkastelee hakijan toimintaa myös siitä lähtökohdasta, miten se täyttää 1 a §:ssä säädetty tavoitteet. Tavoitteena on, että teatteritoiminnan laatuun panostetaan muun muassa kehittämällä kansallista näyttämötaidetta, suomalaista teatteri-ilmaisua ja kotimaista näytelmäkirjallisuutta. Tanssitaiteessa toiminnan tulisi olla sellaista, että se edistää tanssitaiteen laatua kehittämällä muun muassa koreografista osaamista ja tanssin erilaisia taiteellisia sovelluksia. Orkesteritoiminnan laatua tulisi edistää muun muassa musiikkiperintöä vaalimalla ja kotimaista säveltaidetta ja yleistä säveltaiteen tuntemusta kehittämällä.

Lisäksi 1 a §:n säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että teatteri- ja orkesteripalveluita tulisi olla saatavilla asuinpaikasta riippumatta. Palveluiden tulisi olla myös eri väestöryhmien saavutettavissa esimerkiksi varallisuudesta, kulttuurisesta taustasta tai muusta henkilökohtaisesta ominaisuudesta riippumatta. Teattereiden ja orkestereiden tulisi tarjota eri yleisöryhmille monipuolista ja laadukasta ohjelmistoa, mikä vahvistaisi moniarvoisuutta. Teattereiden ja orkestereiden tulisi ottaa toiminnassaan huomioon myös yleisökasvatus-työ ja niin sanottu taiteen soveltava käyttö, jolla tarkoitetaan taiteen menetelmien käyttämistä myös muussa kuin taiteen perinteisessä tuotannossa. (HE 45/2007 vp)

Teatteri- ja orkesterilain 4 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättää valtion talousarvion rajoissa teatterin ja orkesterin valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävästä henkilötöyvuosien määrästä. Tiedot laitosten laskennallisten henkilötöyvuosimäärien laskemiseksi saadaan Opetushallituksen tekemällä käyttökustannuksia ja suoritteita koskevalla kyselyllä vuosit-

tain. Teatterit ja orkesterit ilmoittavat kirjanpidon mukaiset teatteri- ja orkesteritoiminnan valtionosuuspohjaan kuuluvat menot, joita ovat toimintamenot, kiinteistömenot sekä pienet investoinnit.

Muun kuin vakinaisen, päätoimisen henkilökunnan henkilötulojen määrä saadaan jakamalla palkkojen ja palkkioiden summa, johon luetaan myös ostopalveluihin sisältyvät palkkakulut, vakinaisen, päätoimisen henkilökunnan keskipalkalla. Toteutuneiden henkilötulojen määrä saadaan lisäämällä edellä saatu muun henkilökunnan henkilötulojen määrä ilmoitettuun vakinaisen henkilökunnan henkilötulojen määrään.

Teatteri- ja orkesterilain tullessa voimaan vuonna 1993 teattereiden ja orkestereiden todellinen henkilötulojen määrä oli pienempi kuin valtion talousarviossa oleva henkilötulojen määräsikiintiö. Teattereilla laskennan perusteena käytetty henkilötulojen määrä perustui arvioon vuosien 1990–1991 toteutuneista henkilötulojen vuosista. Jo heti seuraavana vuonna talousarviossa olevien henkilötulojen määrä oli pienempi kuin teattereiden ilmoittamat todelliset henkilötulovuodet. Vuonna 1997 orkestereiden toteutunut henkilötulojen määrä ylitti valtion talousarvion mukaisesti käytettävissä olevan laskennallisen henkilötulojen määrän. Tästä lähtien toteutuneiden ja laskennallisten henkilötulojen välinen erotus on vuosi vuodelta kasvanut. Teattereiden ja orkestereiden ilmoittama toteutunut henkilötulojen määrä oli vuoden 2020 valtionosuutta varten vuodelta 2018 kerättyjen tietojen mukaan teattereilla 224 ja orkestereilla 205 henkilötulovuotta suurempi kuin valtion talousarviossa käytettävissä oleva määrä.

Valtionosuusjärjestelmässä yhdistyvät sekä lakisääteisyys että harkinta. Valtionosuus perustuu laskennallisuuteen, mutta vahvistaessaan valtionosuuden perusteena olevaa henkilötulojen määrää yksittäiselle teatterille ja orkesterille ministeriö käyttää harkintaa. Harkitessaan henkilötulojen kohdentamista laitoksille on ministeriö ottanut viime vuosina huomioon yksittäisen laitoksen kohdalla mm. useamman vuoden henkilötulojen toteuman sekä laskennallisen erotuksen suuruuden. Siten valtionosuus ei automaattisesti kasva laitoksen toteutuneen henkilötulojen määrän kasvaessa. Valtionosuuden perusteena olevaa henkilötulojen määrää voidaan laitoksilta myös vähentää. Tämä johtuu siitä, että kysymyksessä on rahoitusjärjestelmä, jossa joudutaan ottamaan vuosittain huomioon kaikkien teattereiden tai orkestereiden toiminnan menot, laitosten ministeriölle ilmoittama kokonaishenkilötulojen määrä ja käyttökustannuksiin käytettävissä oleva valtion rahoitus. Näin ollen ministeriön yksittäiselle laitokselle osoittama henkilötulojen määrä ei välttämättä vastaa laitoksen ministeriölle ilmoittamia laskennallisia henkilötulovuotia. Laitoskohtainen henkilötulojen määrä voi myös vaihdella vuosittain, vaikka yksittäisen laitoksen toiminnassa ei tapahtuisikaan olennaisia muutoksia.

Teatteri- ja orkesterilain 5 §:n mukaan Svenska Teatern –nimisen teatterin ja Tampereen Työväen Teatterin valtionosuusprosentti on 60. Muilla teattereilla ja orkestereilla valtionosuusprosentti on rahoituslain 22 §:n 1 momentin mukaan 37. Hallituksen esityksen perusteluissa näiden teatterin poikkeavaa valtionosuusprosenttia perusteltiin sillä, että merkitykseltään valtakunnallisiksi katsottaviin teattereihin ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi soveltaa silloista kuntien kantokykyluokitusta. Sen vuoksi hallituksen esityksessä esitettiin näille teattereille valtionosuusprosentiksi 50. (HE 215/1991 vp)

Eduskuntakäsittelyssä kyseisten teattereiden valtionosuusprosentiksi muutettiin 60. Hallintovaliokunta perusteli muutosta seuraavasti: ”Valtio on sitoutunut sopimuksella osallistumaan Tampereen Työväen Teatterin toiminnasta aiheutuviin käyttökustannuksiin valtionavustuksella, jonka suuruus on 45 prosenttia. Valtionosuusuudistuksen tullessa voimaan laskentapohja kuitenkin muuttuu siten, että hallituksen esittämä 50 prosenttia käyttökustannuksista pienentää Tampereen Työväen Teatterin valtionosuutta valiokunnan saamien laskelmien mukaan lähes 3,3 miljoonalla markalla. Myös Svenska Teaternin taloudellinen asema on vaikea. Valiokunta

toteaa, että molemmat teatterit ovat maamme kulttuurille tärkeitä ja perinteikkäitä korkeatasoisia laitoksia. Jotta Tampereen Työväen Teatterin ja Svenska Teaternin toiminta voitaisiin turvata, valiokunta ehdottaa valtionosuusprosentin nostamista 60 prosenttiin.” (HaVM 6/1992 vp)

Valtionosuuksien lisäksi teattereille ja orkesterille voidaan teatteri- ja orkesterilain 6 a §:n nojalla osoittaa harkinnanvaraista lisäavustusta valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävään toimintaan sekä kehittämistoimintaan. Avustukset on tarkoitettu sellaisen toiminnan tukemiseen, jossa kustannukset ovat normaalia korkeammat. Lähtökohtaisesti lisärahalla on pyritty tasamaan kustannus- ja tuloerakenteen eroja. Harkinnanvaraista lisärahaa alue-, tanssi-, ja lastenteatteritoimintaan, ruotsinkieliseen teatteritoimintaan sekä kiertuetoimintaan osoitettiin vuodelle 2020 yhteensä 3 220 000 euroa. Orkesterille myönnettiin harkinnanvaraista avustusta orkestereiden valtakunnalliseen ja alueelliseen toimintaan sekä kehittämishankkeisiin 668 000 euroa.

Valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittäväksi toiminnaksi on katsottu alueteatteri-, lastenteatteri- ja tanssiteatteritoiminta. Myös kiertuetoiminnan ja ruotsinkielisen teatteritoiminnan on katsottu olevan valtakunnallisesti merkittävää teatteritoimintaa. Määräraha on kohdennettu näihin toimintoihin palveluiden alueellisen tasa-arvon turvaamiseksi ja muun muassa lastenteatteritoimintaan siksi, että kustannukset ovat yhtäläiset aikuisille suunnatun esitystoiminnan kanssa, mutta tulot jäävät alhaisten lippuhintojen vuoksi huomattavasti pienemmiksi. Harkinnanvaraista tukea saavilla teattereilla valtion rahoituksen osuus on täten yhteensä suurempi kuin 37 prosenttia yksikkö hinnasta.

Teatteri- ja orkesterilain 7 §:n mukaan lain täytäntöönpanosta annetaan tarkempia säännöksiä tarvittaessa asetuksella. Pykälässä tarkoitettua asetusta ei ole kuitenkaan annettu.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Rahoituslaissa säädetään käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja –avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017), nuorisolaissa (1285/2016), liikuntalaissa (390/2015), museolaissa (314/2019) sekä teatteri- ja orkesterilaissa. Lisäksi laissa säädetään liikuntalain, museolain sekä teatteri- ja orkesterilain mukaisiin perustamishankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta.

Lain 22 §:ssä säädetään museolle, teatterille ja orkesterille myönnettävän valtionosuuden laskemistavasta. Lain 22 §:n mukaan teatterin ja orkesterin ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta teatteritoiminnasta aiheutuviin käyttökustannuksiin 37 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle teatteria ja orkesteria varten vahvistettu laskennallinen henkilötöyvuosien määrä kerrotaan henkilötöyvuotta kohden asianomaista toimintaa varten määrättyllä yksikköhinnalla. Svenska Teatern –nimiselle teatterille ja Tampereen Työväen Teatterille on kuitenkin säädetty teatteri- ja orkesterilaissa valtionosuusprosentiksi 60.

Rahoituslain 35 §:n 1 momentin mukaan museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikkö hinnat lasketaan kunkin taide- ja kulttuurilaitosmuodon osalta erikseen jakamalla yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset asianomaisten kulttuurilaitosten saman kalenterivuoden todellisten henkilötöyvuosien yhteismäärällä. Lisäksi momentissa säädetään kustannustason muutoksen ja valtion toimenpiteistä aiheutuvien toiminnan laajuuden ja laadun muutosten huomioon ottamisesta yksikkö hinnan määräämisessä. Kustannustason muutos määräytyy peruspalveluiden hintaindeksin mukaisesti. Valtionosuustehtävien laajuuden tai laadun muutos otetaan huomioon, jos se aiheutuu asianomaisesta valtionosuustehtävää koskevasta laista tai asetuksista, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta.

Rahoituslain 35 §:n 2 momentin perusteella yksikköhintaa laskettaessa ei oteta huomioon lain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kustannuksia, joita ovat muun muassa perustamishankkeesta ja maa-alueen hankkimisesta tai vuokraamisesta aiheutuneet kustannukset, tavarain ja palvelun hankintahintaan sisältyvä arvonlisävero, lainojen hoitokustannukset, laskennalliset korot ja poistot sekä kustannukset, joihin myönnetään erikseen lakiin perustuvaa valtion rahoitusta. Lain 35 §:n 3 momentin mukaisesti yksikköhintoja laskettaessa kustannuksista vähennetään laitosten ylläpitäjille rahoituslain 44 §:n 1 ja 2 momentin, teatteri- ja orkesterilain 6 a §:n 2 ja 3 momentin sekä museolain 4 a §:n nojalla niiden toimintaa varten kustannusten laskemisvuonna myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä. Mainitun 35 §:n 4 momentin perusteella arvonlisäveron palautusjärjestelmään kuulumattomien yksityisten ylläpitäjien yksikköhintaa korotetaan prosenttimäärällä, joka vastaa yksityisten toiminnan järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta kustannuksista. Pykälän 5 momentin säännöksellä rajataan kilpailukykysovimuksen mukaisen määräaikaisen lomarahaleikkauksen vaikutukset koskemaan vuosia 2017—2019.

Rahoituslain 35 a §:ssä tarkoitetuilla yksikköhinnoista tehtävillä vähennyksillä on tehty pysyviksi museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin vuosina 2012—2019 tehtyjä säästöjä.

Rahoituslain 49 §:n 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävän henkilötöyvuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Teatterille osoitettuja henkilötöyvuosia vuonna 2020 on 2 469. Henkilötöyvuoden yksikköhinta on 58 248 euroa ja arvonlisäverollinen yksikköhinta 60 659 euroa. Orkestereille osoitettuja henkilötöyvuosia on 1 033. Henkilötöyvuoden arvonlisäveroton yksikköhinta on 51 851 euroa ja arvonlisäverollinen 53 515 euroa.

Nykytilan arviointi

Teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusjärjestelmä muodostaa vahvan ja selkeän perusrahoituksen valtakunnalliselle kulttuurilaitosverkostolle. Valtionosuutta saavat taide- ja kulttuurilaitokset muodostavat alueellisen kulttuuritarjonnan selkärangan. Valtionosuuden piirissä olevissa teattereissa vierailee vuosittain noin 2,1 miljoonaa ja orkestereiden konserteissa noin miljoona kävijää.

Valtionosuuslaitokset muodostavat kulttuurin alueellisen rahoituksen perustan. Vaikka valtionosuudet euromääräisesti painottuvat Etelä-Suomeen ja kasvukeskuksiin, rahoitus jakautuu asukaslukuun suhteutettuna melko tasaisesti koko maahan. Taide- ja kulttuurilaitosten kokonaisrahoitus perustuu valtion ja kuntien rahoitukseen sekä laitosten oman toiminnan tuottoihin, kuten pääsylipputuloihin. Järjestelmätasolla kunkin tahon osuus kokonaisrahoituksesta on ollut noin yksi kolmasosa. Yksittäisen laitoksen tasolla rahoitusosuudet kuitenkin vaihtelevat. Valtionosuuslainsäädännössä ei määritellä kunnan rahoitusosuutta taide- ja kulttuurilaitoksille, mutta käytännössä laitoksen ylläpitäminen edellyttää riittävää kunnallista rahoitusta toimintaan.

Valtionosuusrahoitus on sen piirissä olevien taide- ja kulttuurilaitosten kannalta pitkäjänteistä ja rahoituksen peruseriaatteet ovat selkeät. Henkilötöyvuosiperusteisuus kohtelee erityyppisiä toimijoita tasapuolisesti ja on turvannut säästö- ja muutostilanteissa työpaikkoja ja mahdollistanut freelancer-työvoiman ja ostopalveluiden käyttämisen. Teatteri- ja orkesterilaki toimii myös alan ammatillisuuden ja kehittämisen työkaluna.

Laskennallinen järjestelmä on hallinnollisesti tehokas ja vähemmän työllistävä kuin harkinnanvarainen rahoitus tai vertaisarviointijärjestelmä. Toisaalta aiempien vuosien säästöpäätösten johdosta valtionosuuslaskennan toteuttaminen on jonkin verran monimutkaistunut.

Järjestelmään kohdistuvaa kritiikkiä ovat esittäneet ensisijaisesti teatteri- ja orkesteritoiminnan niin sanotun vapaan kentän edustajat. Kritiikki on kohdentunut pääasiassa järjestelmän joustamattomuuteen. Laitokset hyväksytään valtionosuuden piiriin toistaiseksi eikä valtionosuuden edellytysten täyttymistä arvioida säännöllisesti uudelleen. Järjestelmän piirissä toimivissa laitoksissa on siitä huolimatta ollut vaihtuvuutta. Uusia teattereita on tullut järjestelmän piiriin yhdeksän, teattereita on poistunut järjestelmän piiristä kaksi ja yhdistynyt kolme. Uusia orkestereita on tullut mukaan viisi ja orkestereita on yhdistynyt kaksi. Lain piiriin on vuosittain hakenut sekä teattereita että orkestereita, mutta esimerkiksi vuosille 2018—2020 valtionosuuden piiriin hakeneista yksikään ei täyttänyt lain edellytyksiä.

Kulttuuri- ja taidelaitosten valtionosuuksiin on edellisten vaalikausien aikana jouduttu kohdistamaan säästötoimenpiteitä. Vuodesta 2012 alkaen valtionosuuksiin tehtiin 10 miljoonan euron leikkaus ja vuosina 2015—2018 niihin kohdennettiin lisäsäästöjä yhteensä 10 miljoonaa euroa. Säästöt on tehty lainsäädännöllä pysyviksi siten, että yksikköhinnan kustannuspohjan tarkistuksen jälkeen vähennetään hinnasta tietty euromäärä. Yksikköhinta ei siten tarkistuksesta huolimatta täysimääräisesti vastaa toteutuneita kustannuksia. Myös valtionosuuksien indeksikorotukset jäädytettiin vuosien 2016—2019 ajaksi. Vuoden 2020 yksikköhintoihin indeksikorotukset palautettiin ja kustannuspohjan muutoksesta johtuen yksikköhinta teattereille nousi 11,5 % ja orkestereille 5,4%. Teattereiden valtionosuus vuodelle 2020 kasvoi vuodesta 2019 noin 6 miljoonaa euroa ja orkestereiden noin 1,4 miljoonaa euroa.

Ero valtion talousarviossa käytettäväksi osoitettujen henkilötövuosien ja laitosten ministeriölle ilmoittamien toteutuneiden henkilötövuosien määrässä on kasvanut. Valtion talousarviossa käytettäväksi osoitettujen henkilötövuosien määrä kattaa vain osan laitosten toteutuneista henkilötövuosista. Erot laitosryhmien välillä ovat suuria. Orkestereiden toteutuneesta henkilötövuosien määrästä katetaan noin 83 % ja teattereiden henkilötövuosien määrästä noin 92 %.

Tästä johtuen järjestelmään sisältyy laskennallisen luonteen lisäksi myös harkinnanvaraisia elementtejä. Kun henkilötövuosia ei aina voida myöntää täysimääräisinä, henkilötövuosien jakamisessa joudutaan käyttämään enemmän harkintaa. Harkinnanvaraisuus henkilötövuosien jakamisessa on lisääntynyt. Periaatteita, joiden mukaan henkilötövuodet jaetaan valtionosuuden piiriin hyväksyttävien laitosten kesken, ei ole selkeästi säädöspäätöksin määritetty. Henkilötövuosien jakamisen käytännöissä on myös jonkin verran eroja taide- ja kulttuurilaitosten eri tyyppien välillä. Käytettävissä oleva rajallinen henkilötövuosimäärä myös rajoittaa uusien toimijoiden pääsyä valtionosuuden piiriin.

Valtionosuusjärjestelmää on arvosteltu siitä, ettei se tunnista toiminnan laatua ja vaikuttavuutta. Järjestelmän laskennallisuuden kääntopuolena on, että se ei sisällä laadun ja vaikuttavuuden arviointia eikä laadun ja vaikuttavuuden kehittäminen vaikuta rahoituksen määrään.

Valtionosuusjärjestelmä ei myöskään riittävästi tunnista erityyppisten laitosten toimintakenttien sekä kustannus- ja tuloakenteen eroja, jotka vaikuttavat rahoitustarpeeseen. Tämän johdosta valtionosuuden kautta tulevaa rahoitusta on jouduttu eräissä tapauksissa täydentämään harkinnanvaraisilla avustuksilla. Harkinnanvaraisia avustuksia myönnetään muun muassa valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien teatterien ja orkestereiden toimintaan. Toiminnan rahoittaminen kahden eri rahoitusjärjestelmän kautta aiheuttaa haasteita valtionosuusjärjestelmän kustannuslaskennan ja valtionavustusten käytön raportoinnin ja valvonnan kannalta.

3 Tavoitteet

Esitys on osa kahdessa vaiheessa toteutettua uudistusta, jossa on tarkasteltu esittävän taiteen ja museoiden rahoitusjärjestelmää kokonaisuutena. Rahoitusjärjestelmää on tarkasteltu sekä nykyisten valtionosuutta saavien, että valtionosuusjärjestelmän ulkopuolella toimivien, mahdollisesti valtiolta harkinnanvaraista toiminta-avustusta tai projektiaavustuksia saavien ammattimaisten toimijoiden näkökulmasta.

Esityksen lähtökohtana on uudistaa teattereiden ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmää vastaamaan taiteen kentässä tapahtunutta kehitystä kuitenkin siten, että säilytetään 1990-luvun alussa luodun valtionosuusjärjestelmän toimivat ratkaisut. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena olisi taiteellisista lähtökohdista edistää esittävän taiteen monimuotoisuutta ja kulttuurista moninaisuutta sekä esittävän taiteen palvelujen valtakunnallista ja alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta eri väestöryhmille.

Uudistuksella lisättäisiin järjestelmän joustavuutta. Lain soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että se kattaisi kaikki esittävän taiteen muodot, eikä soveltamisalaa olisi rajattu tiettyihin nimettyihin esittävän taiteen muotoihin. Esittävällä taiteella tarkoitettaisiin kaikkea yleisölle suunnattua, tietyssä hetkessä tapahtuvaa elävää taiteellista esitystoimintaa. Soveltamisalan laajentaminen yleisesti kaikkia esittäviä taiteita koskevaksi voisi ajan mittaan tuoda valtionosuusjärjestelmän piiriin sellaisia taidemuotoja, joilla ei siihen ole nykyisin mahdollisuutta. Tämä edistäisi myös tarjolla olevien taide- ja kulttuuripalvelujen monimuotoisuutta.

Järjestelmän joustavuutta lisättäisiin myös siten, että toimintayksikkö voitaisiin hyväksyä valtionosuuden piiriin joko toistaiseksi tai uutena vaihtoehtona kolmen vuoden määräajaksi. Myös toistaiseksi valtionosuuden piiriin hyväksytyjen toimintayksiköiden valtionosuuden edellytysten täyttyminen arvioitaisiin kuuden vuoden välein. Mahdollisuus ottaa toimintayksikkö valtionosuuden piiriin määräajaksi lisäisi mahdollisuuksia toimijakentän uusiutumiseen. Valtionosuuden piiriin hyväksyminen toistaiseksi ja siihen liittyvä arviointi kannustaisi toimijoita monipuoliseen, vaikuttavaan, laadukkaaseen ja taiteellisesti korkeatasoiseen toimintaan. Tätä tuettaisiin myös lisäämällä valtionosuuden saamisen edellytyksiin toiminnan suunnitelmallisuutta sekä toimintayksikön toimintaa johtavan henkilön koulutusta, perehtyneisyyttä tehtävälleen ja johtamistaitoa koskevia ehtoja.

Uudistuksessa otettaisiin käyttöön monivuotiset rahoitussuunnitelmat. Kolmen ja kuuden vuoden määräajaksi tehtävät rahoitussuunnitelmat tukisivat toiminnan pitkäjänteistä, tavoitteellista kehittämistä ja uudistamista.

Valtionosuusjärjestelmällä pyritäisiin vahvistamaan taide- ja kulttuuripalvelujen alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta eri väestöryhmille. Palveluiden alueellinen saatavuus otettaisiin huomioon myös päätettäessä toimintayksikön hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi ja päätettäessä toimintayksikön valtionosuuden perusteena olevasta henkilötöyvuosien määrästä. Mahdollisuus myöntää valtionosuus korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti kiertue- ja vierailutoimintaan tukisi alueellisesti kattavan kulttuuripalveluverkoston säilymistä ja kehittämistä. Myös kulttuurinen moninaisuus ja palveluiden saavutettavuus eri väestöryhmille otettaisiin huomioon päätettäessä toimintayksikön hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi ja päätettäessä toimintayksikön valtionosuuden perusteena olevasta henkilötöyvuosien määrästä. Lisäksi lapsille, kielellisille vähemmistöille ja erityisryhmille kohdistettu esitystoiminta olisi perusteena korotetun valtionosuusprosentin mukaiselle valtionosuudelle.

Esittävän taiteen monimuotoisuutta edistettäisiin ottamalla se huomioon päätettäessä toimintayksikön hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi ja päätettäessä toimintayksikön valtionosuuden perusteena olevasta henkilötövuosien määrästä. Lisäksi monimuotoisuutta voitaisiin tukea myöntämällä korotetun valtionosuusprosentin mukaista valtionosuutta harkinnanvaraisella kulttuuripoliittisella perusteella esimerkiksi sellaisille taiteenaloille, jotka eivät ole Suomessa yhtä vahvasti institutionalisoituneita kuin vaikkapa teatteri- ja orkesteritoiminta.

Tavoitteena on myös lisätä rahoitusperusteiden läpinäkyvyyttä. Valtion rahoitus perustuisi yksikköhintaan, vahvistettavien henkilötövuosien määrään ja valtionosuusprosenttiin. Valtion rahoituksen määrä olisi helposti ymmärrettävä ja ennakoitava. Myös korotettu valtionosuusprosentti tiettyyn osaan henkilötövuosista olisi helposti ymmärrettävä niille toimijoille, jotka siihen olisivat toimintansa puolesta oikeutettuja. Rahoitusjärjestelmän selkeyttä lisäisi myös se, että valtionosuusjärjestelmän sisällä voitaisiin harkinnanvaraisesti myöntää korotetun valtionosuusprosentin mukaista valtionosuutta eräiden toimintaan liittyvien erityisten seikkojen perusteella, jolloin valtionosuusrahoitusta ei olisi enää tarpeen tältä osin täydentää harkinnanvaraisilla valtionavustuksilla.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki esittävän taiteen edistämisestä, joka korvaisi nykyisen teatteri- ja orkesterilain. Lain soveltamisala olisi määritelty nykyistä avoimemmin siten, ettei soveltamisalaa olisi nykyiseen tapaan rajattu tiettyihin esittävän taiteen muotoihin. Esittävällä taiteella tarkoitettaisiin yleisölle suunnattua tietyssä hetkessä tapahtuvaa elävää taiteellista esitystoimintaa. Se pitäisi sisällään esimerkiksi puhe- ja musiikkiteatterin, sirkus- ja tanssitaitteen, orkesterit, kuorot, oopperan ja operetin.

Edellytykset valtionosuuden piiriin pääsemiselle vastaisivat suurelta osin voimassa olevan teatteri- ja orkesterilain mukaisia edellytyksiä. Edellytyksistä uusia olisivat toimintaa johtavan henkilön koulutusta, perehtyneisyyttä tehtäväalaan ja johtamistaitoa sekä toiminnan suunnitelmallisuutta koskevat edellytykset. Lisäksi edellytyksiä tarkennettaisiin joiltakin osin nykyisen teatteri- ja orkesterilain soveltamiskäytännön mukaisesti.

Esittävän taiteen toimintayksikkö voitaisiin hyväksyä valtionosuuteen oikeutetuksi joko toistaiseksi tai kolmen vuoden määräajaksi. Toistaiseksi hyväksymisen edellytyksenä olisi, että toimintayksikön voidaan arvioida toiminnan laajuus ja toimintaedellytysten vakiintuneisuus huomioon ottaen todennäköisesti täyttävän valtionosuuden edellytykset seuraavien kuuden vuoden ajan. Kolmen vuoden määräajaksi hyväksyttäisiin yleensä esimerkiksi sellaiset toimintayksiköt, jotka tulevat uusina valtionosuuden piiriin. Toistaiseksi valtionosuuden piiriin hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta valtionosuuden edellytysten täyttymistä kuitenkin arvioitaisiin kuuden vuoden välein. Jos valtionosuuden edellytysten täyttymisessä on olennaisia puutteita, valtionosuuden piiriin hyväksyminen voitaisiin perua. Jos toistaiseksi valtionosuuden piiriin hyväksytty toimintayksikkö täyttäisi sinänsä valtionosuuden edellytykset, mutta toiminnan laajuus tai toimintaedellytysten vakiintuneisuus olisi muuttunut niin, että toimintayksikön ei enää voitaisi arvioida todennäköisesti täyttävän valtionosuuden edellytyksiä seuraavien kuuden vuoden ajan, hyväksyminen valtionosuuden piiriin voitaisiin muuttaa määräaikaiseksi.

Valtionosuuden laskennallisina perusteina säilyisivät edelleen toteutuneiden kustannusten perusteella määriteltävä yksikköhinta ja valtionosuuden perusteeksi vahvistettava henkilötövuosien määrä. Yksikköhinta laskettaisiin erikseen pääasiassa musiikin alan toimintayksiköille ja muille esittävän taiteen toimintayksiköille.

Lakiin sisällytettäisiin kriteerit siitä, millä perusteella päätökset valtionosuusjärjestelmän piiriin hyväksymisestä tehdään silloin, kun kaikkia edellytykset täyttäviä toimintayksiköitä ei voida käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa ottaa valtionosuuden piiriin. Harkinta perustuisi valtionosuuden tarpeellisuuteen valtionosuuden tavoitteen kannalta. Valtionosuuden tavoitteena olisi taiteellisista lähtökohdista edistää esittävän taiteen monimuotoisuutta ja kulttuurista moninaisuutta sekä esittävän taiteen palvelujen valtakunnallista ja alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta eri väestöryhmille. Sama tavoite olisi perusteena myös valtionosuuden perusteeksi vahvistettavien henkilötyövuosien määrää koskevassa harkinnassa, jossa lisäksi otettaisiin huomioon toteutuneiden henkilötyövuosien määrä kolmen edellisen varainhoitovuoden aikana.

Valtionosuusprosentti olisi nykyiseen tapaan pääsääntöisesti 37. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi kuitenkin harkinnanvaraisesti myöntää valtionosuuden osaan henkilötyövuosista korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti, jos huomattava osa toimintayksikön toiminnasta on kiertue- tai vierailutoimintaa, lapsille, kielellisille vähemmistöille tai erityisryhmille kohdistuvaa esitystoimintaa taikka jos tähän on muu toimintayksikön toimintaan liittyvä erityinen kulttuuripoliittinen syy. Korotus korvaisi nykyiset valtionosuusjärjestelmää täydentävät harkinnanvaraiset valtionavustukset. Valtionosuusprosentti korotetun valtionosuusprosentin mukaisten henkilötyövuosien osalta olisi 60.

Rahoituksen ennakoitavuutta ja edellytyksiä toiminnan pitkäjänteiseen suunnitteluun lisättäisiin ottamalla käyttöön monivuotinen rahoitussuunnitelma, joka olisi lähtökohtana vahvistettaessa vuosittain valtionosuuden perusteena olevat henkilötyövuosimäärät ja korotetun valtionosuusprosentin mukaisten henkilötyövuosien määrät. Rahoitussuunnitelmasta poikettaisiin vain tietyillä laissa määritellyillä perusteilla. Suunnitelmakausi olisi kuusi vuotta tai määräajaksi valtionosuuden piiriin hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta kolme vuotta.

Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri säilyttäisivät nykyistä lainsäädäntöä vastaavan rahoitusaseman. Valtionosuusprosentti olisi niiden koko toiminnan osalta 60. Näiden teattereiden nykyistä asemaa on perusteltu muun muassa niiden valtakunnallisella merkityksellä, perinteikkyydellä ja korkeatasoisuudella. Valtionosuusprosentin alentaminen 37 prosenttiin aiheuttaisi kummankin taloudelle ja toiminnalle vakavia ongelmia. Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on linjattu, että esittävän taiteen valtionosuusuudistuksessa turvataan Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin asema ja rahoitus kansallisina päänäyttämöinä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset valtiontalouteen

Lähtökohtana uudistukselle on, että valtion rahoitus esittävälle taiteelle perustuisi vuosittain tarkistettavaan yksikköhintaan, valtion talousarviossa vahvistettuun henkilötyövuosien määrään ja valtionosuusprosenttiin. Periaate vastaa nykyistä mallia. Yksikköhinta tarkistettaisiin erikseen musiikille ja muulle esittävälle taiteelle vuosittain vastaamaan todellisia kustannuksia ja siinä huomioitaisiin kustannustason muutokset kyseiselle varainhoitovuodelle. Yksikköhinta ja jaettavissa oleva henkilötyövuosien määrä vahvistettaisiin vuosittain talousarviokäsittelyn yhteydessä. Perusrahoituksen valtionosuusprosentti säilyisi nykyisellään 37:ssä. Myös Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin perusrahoituksen valtionosuusprosentti säilyisi nykyisellään 60:ssä.

Teatterien ja orkesterien valtionosuusjärjestelmää nykyisin täydentävät harkinnanvaraiset valtionavustukset jäisivät ehdotuksen mukaan pois ja vastaavia erityistarpeita pyrittäisiin ottamaan huomioon korotetulla valtionosuusprosentilla, joka olisi 60.

Taiteen ja kulttuurin valtionosuusjärjestelmän uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin vapaan kentän toiminta-avustusten uudistuksiin liittyen on jo lisätty kyseisiin avustuksiin käytettävissä olevia määrärahoja. Vuoden 2019 talousarviossa määrärahoja lisättiin kertaluonteisesti 1 miljoonalla eurolla. Vuonna 2020 määrärahataso on vuoteen 2018 verrattuna 4 miljoonaa euroa korkeampi. Vuosien 2021—2024 julkisen talouden suunnitelman mukaan määräraha on vuonna 2021 vastaavasti 4,5 miljoonaa euroa korkeampi kuin vuonna 2018.

Uudistuksen toisessa vaiheessa toteutettavaan esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistukseen on vuosien 2021—2024 julkisen talouden suunnitelmassa varauduttu siten, että esittävän taiteen rahoituksen uudistukseen on vuodesta 2022 alkaen osoitettu yhteensä 13 miljoonan euron määrärahalisäys sisältäen edellä mainitut aiemmat määrärahalisäykset. Lisämäärärahan jakautumisesta esittävän taiteen valtionosuuksien ja vapaan kentän toiminta-avustusten kesken päätetään vuoden 2022 talousarviossa.

Koska uudistuksessa lain soveltamisala laajenee kattamaan myös mm. kuorot ja toimintayksikkö voidaan hyväksyä valtionosuuden piiriin myös määräajaisesti, valtionosuuden piiriin pyrkivien toimintayksiköiden määrän voidaan arvioida kasvavan. Lisäksi vapaan ammattilaiskentän toiminnan vahvistuminen tulee todennäköisesti lisäämään valtionosuuden piiriin pyrkivien toimintayksiköiden määrää. 10 miljoonan euron määrärahalisäyksellä voitaisiin lisätä valtionosuuden perusteena olevien henkilötövuosien kokonaismäärää noin 400:lla ja lisäksi myöntää valtionosuutta korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti noin 120 henkilötövuoteen enemmän kuin nykyisellä määrärahatasolla.

Esittävän taiteen alalla toimivat kansalliset taidelaitokset, Suomen kansallisooppera ja –baletti ja Kansallisteatteri, jotka saavat rahoituksensa valtionavustuksen muodossa, eivät siirtyisi valtionosuusrahoituksen piiriin. Kansallisten taidelaitosten oikeudellisesta asemasta ja rahoitusasemasta on valmisteilla erillinen selvitys.

Vaikutukset kuntien ja muiden valtionosuuden saajien talouteen

Uudistuksessa rahoitusjärjestelmän peruseriaatteet eivät muutu nykyisestään. Tästä johtuen ehdotetusta järjestelmästä ei lähtökohtaisesti aiheudu yksittäiselle toimijalle tai kunnalle taloudellisia menetyksiä. Koska uudistuksen toimeenpanoon olisi käytettävissä julkisen talouden suunnitelman mukainen määrärahalisäys, uudistuksella olisi pääsääntöisesti positiivinen vaikutus valtionosuuden saajien talouteen.

Vaikutuksia yksittäisiin valtionosuuden saajiin ei ole mahdollista täysin ennakoida. Lain voimaantulon yhteydessä arvioidaan ensinnäkin hakemusten perusteella, mitkä toimijat hyväksytään valtionosuuteen oikeutetuiksi. Tässä yhteydessä valtionosuuden piiriin todennäköisesti tulee uusia toimijoita ja on myös mahdollista, että nykyisin valtionosuuden piirissä olevia toimintayksiköitä siirtyisi harkinnanvaraisen rahoituksen piiriin. Valtion talousarviossa käytettävissä olevien henkilötövuosien määrässä ja valtionosuuden saajien toiminnan laajuudessa mahdollisesti tapahtuvien muutosten johdosta nykyisten valtionosuuden saajien valtionosuuden perusteeksi vahvistettavien henkilötövuosien määriin voi tulla muutoksia. Lopullisten valtionosuuden määrien laskemiseksi on myös laskettava uudet yksikköhinnat ja otettava huomioon kustannustason muutokset kyseiselle varainhoitovuodelle. Esityksen vaikutuksista yksittäisten valtionosuuden saajien kannalta on näin ollen voitu tehdä vain suuntaa-antavia arvioita, mutta määrärahalisäysten johdosta vaikutukset tulevat pääsääntöisesti olemaan positiivisia.

Muutoksia voisi jossakin määrin aiheutua sellaisille toimintayksiköille, jotka ovat saaneet merkittävän osan rahoituksesta teatteri- ja orkesterilain 6 a §:n 2 momentissa tarkoitettuina valtionavustuksina. Kun harkinnanvaraisilla perusteilla myönnetty avustus korvattaisiin korotetulla valtionosuudella osaan henkilötövuosista, voisi osalla avustusta saaneista valtion rahoituksen kokonaismäärä muuttua. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemusten ja kustannuskyselyn tietojen perusteella, mitkä toimijat saavat korotetun valtionosuusprosentin ja kuinka suureen henkilötövuosimäärään ne kohdistetaan.

Teatteri- ja orkesterilain 6 a §:n 3 momentin mukaisia kehittämisavustuksia ei olisi tarkoitus korvata korotetun valtionosuusprosentin henkilötövuosilla. Kehittämishankkeisiin voisi kuitenkin hakea avustuksia opetus- ja kulttuuriministeriön muista määrärahoista. Ministeriö päättää valtionavustusten myöntämisestä harkintansa mukaan käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

Esityksellä ei arvioida olevan kokonaisuutena tarkasteltuna olennaisia vaikutuksia kuntien talouteen.

Esittävän taiteen toimintayksiköiden ylläpitäminen säilyisi edelleen kunnille vapaaehtoisena tehtävänä. Laissa ei edelleenkään määriteltäisi kunnan rahoitusosuutta näiden tehtävien hoitamiseen. Lähtökohtana kuitenkin on, että rahoitus perustuisi käytännössä nykyiseen tapaan kunnalliseen rahoitukseen, valtionosuuteen ja laitoksen oman toiminnan tuottoihin. Valtionosuuden keskimääräinen taso pysyisi uudistuksessa samana tai voisi hieman kasvaa.

Valtionosuuden määrän ennakointi on selkeää toimintayksiköillä, jotka eivät saa harkinnanvaraisesti korotettavaa valtionosuutta. Valtionosuuden ennakointi on helposti ymmärrettävä ja ennakoitava myös harkinnanvaraisesti korotetun valtionosuusprosentin osalta. Valtionosuuden perusteeksi vahvistettavia henkilötövuosien määriä koskeva rahoitussuunnitelma lisäisi valtionosuuden saajien rahoituksen ennakoitavuutta ja edistäisi entisestään mahdollisuuksia toiminnan pitkäjänteiseen suunnitteluun.

Toimintayksiköiden hyväksyminen valtionosuuden piiriin tapahtuisi toistaiseksi tai määräajaksi. Valtionosuuden edellytysten täyttyminen arvioitaisiin myös toistaiseksi hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta kuuden vuoden välein. Tämä mahdollistaisi valtionosuuden saajien nykyistä suuremman uusiutuvuuden. Toisaalta määräaikaisuus voi osalla toimijoista aiheuttaa epävarmuutta valtionosuuden jatkuvuudesta. On kuitenkin todennäköistä, että uudessakin järjestelmässä valtionosuuden saajien vaihtuvuus olisi käytännössä suhteellisen vähäistä ja erityisesti valtionosuuden piiriin toistaiseksi hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta niin suuret muutokset ovat epätodennäköisiä, että toimintayksikkö jäisi kokonaan valtionosuuden ulkopuolelle.

Esitys lisää kuntien ja muiden valtionosuuden saajien hallinnollista rasitetta hieman siltä osin, että valtionosuutta saavia toimijoita arvioidaan säännöllisesti. Lisäksi niiden toimijoiden, jotka aikaisemmin ovat olleet valtionosuuskelpoisia toistaiseksi, mutta uuden järjestelmän myötä saavat valtionosuuskelpoisuuden kolmen vuoden määräajaksi, joutuvat hakemaan oikeutta valtionosuuteen määräajoin. Niiden toimijoiden osalta, jotka ovat saaneet valtionosuuden lisäksi harkinnanvaraisia avustuksia toimintaansa, hallinnollinen rasite pienenee, koska aikaisempi avustusten hakeminen jää pois.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uudistus lisäisi jonkin verran valtionosuusviranomaisten työmäärää siltä osin, että määräajaksi valtionosuuden piiriin hyväksytyt toimintayksiköt hakisivat valtionosuuden piiriin uudelleen

kolmen vuoden välein. Opetus- ja kulttuuriministeriön käsiteltäväksi tulisivat siten kolmen vuoden välein kaikkien valtionosuuden piiriin kolmen kalenterivuoden ajaksi hyväksytyjen toimijoiden ja valtionosuuden piiriin pyrkivien uusien toimijoiden hakemukset. Joka kuudes vuosi arvioitaisiin lisäksi valtionosuuden piiriin toistaiseksi hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta uudelleen valtionosuuden edellytysten täyttyminen. Lisäksi ehdotetaan perustettavaksi esittävän taiteen valtionosuuslautakunta, jonka tehtävänä on antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle asiantuntijalausuntoja valtionosuuden piiriin pääsemistä koskevista hakemuksista. Toisaalta Taiteen edistämiskeskus ei enää antaisi lausuntoja valtionosuuden piiriin pääsemistä koskevista hakemuksista.

Toimijoille harkinnanvaraisesti myönnettävän korotetun valtionosuuden myöntäminen edellyttäisi siihen liittyvien tietojen keräämistä. Tiedot voisi kerätä Opetushallitus kustannuskyselyn yhteydessä. Tiedon keruun tältä osin lisäisi viranomaistyötä Opetushallituksessa vain vähän. Toisaalta viranomaisten työmäärää vähentäisi se, että nykyiset valtionosuutta täydentävät harkinnanvaraiset avustukset jäisivät pois. Tämä vähentäisi avustusten myöntämiseen ja käytön valvontaan liittyvää työmäärää. Lisärahoitus vastaaviin tarkoituksiin toteutettaisiin laskennallisen valtionosuusjärjestelmän sisällä, mikä olisi hallinnollisesti kevyempi tapa.

Kokonaisuutena voidaan arvioida, että uudistus lisäisi vähäisessä määrin opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen työmäärää. Uudistus voidaan toteuttaa nykyisin voimavaroin.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Valtionosuusjärjestelmä on olennaisen tärkeä esittävän taiteen palvelujen alueellisen saatavuuden turvaamiseksi. Ehdotettu valtionosuusjärjestelmän uudistus tukee alueellisesti kattavan kulttuuripalveluverkoston säilymistä ja kehittämistä. Esityksen mukaan tavoitteet esittävän taiteen palvelujen alueellisen saatavuuden edistämiseksi otetaan huomioon päätettäessä toimintayksikön hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi ja päätettäessä toimintayksikön valtionosuuden perusteena olevasta henkilötövuosien määrästä. Toimintayksiköille voitaisiin myöntää valtionosuus korotettuna valtakunnallisen tai alueellisen kiertuetoiminnan tai alueteatteritoiminnan perusteella. Tämä tukisi kulttuuripalvelujen saatavuutta myös harvaan asutuilla alueilla.

Koska rahoitusjärjestelmä on perusperiaatteiltaan nykyistä vastaava, vaikuttaa todennäköiseltä, että myös uudistuksen voimaan tultua valtionosuusrahoitus jakautuisi eri alueille suhteellisen tasaisesti suhteessa väkilukuun. Uudistuksen lopulliset vaikutukset riippuvat kuitenkin jossain määrin korotetun valtionosuusprosentin mukaista valtionosuutta koskevista päätöksistä.

Valtion rahoitus esittävän taiteen edistämiseen edistää jokaisen mahdollisuutta kulttuuripalveluihin. Kulttuuripalvelujen julkinen rahoitus mahdollistaa pääsylippujen hintojen pitämisen kohtuullisena. Päätettäessä esittävän taiteen toimintayksikön hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi otetaan huomioon tavoitteet kulttuurisen moninaisuuden edistämisestä ja palveluiden saavutettavuudesta eri väestöryhmille. Korotetulla valtionosuudella tuetaan eri väestöryhmille suunnattuja palveluita ja erityisesti lapsille suunnattujen palveluiden järjestämistä.

Korotetun valtionosuuden myöntäminen kielellisellä perusteella turvaa sitä, että myös ruotsinkielisiä esittävän taiteen palveluita on saatavilla huolimatta kapeammasta yleisöpohjasta. Vastaavalla tavalla kielellinen peruste voisi koskea myös esimerkiksi saamen-, romanin- tai viittomakielistä taikka muulla vähemmistökielellä esitettävää teatteria. Osittain vastaavan kaltaisia perusteita otetaan nykyisin huomioon ylimääräisten valtionavustusten myöntämisessä. Lopulliset vaikutukset jäävät osin riippumaan siitä, kuinka laajasti korotetun valtionosuuden perusteena olevaa toimintaa järjestetään.

Esittävän taiteen toimintayksiköiden valtionosuuden määräaikaisuus lisää mahdollisuuksia toimijakentän uusiutumiseen ja kannustaa toiminnan taiteellisen laadun ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Soveltamisalan muuttaminen yleisesti kaikkia esittäviä taiteita koskevaksi voi ajan mittaan tuoda valtionosuusjärjestelmän piiriin sellaisia taidemuotoja, joilla ei siihen ole nykyisin mahdollisuutta, mikä edistäisi tarjolla olevien taide- ja kulttuuripalvelujen monimuotoisuutta.

Myös lain soveltamisalan laajentuminen lisäisi toimijakentän vahvistumista ja uudistumista. Lisäksi teattereiden yksikköhinnan soveltaminen pieniin taiteenaloihin kuten, sirkus- ja tanssitai- teeseen, vahvistaisi näiden alojen toimintaa ja toimijoita.

Valtionosuusjärjestelmän laskennallisen luonteen johdosta esityksellä ei ole tunnistettu olevan olennaisia sukupuolivaikutuksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Uudistuksen valmistelun alkuvaiheessa tarkasteltiin laajemmin erilaisia vaihtoehtoja uudistaa rahoitusjärjestelmää. Esillä olleet vaihtoehdot vaihtelivat nykyisen valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta joustavammaksi aina siirtymiseen puhtaasti harkinnanvaraiseen rahoitustapaan. Takaisin harkinnanvaraiseen rahoitusjärjestelmään siirtymistä ei ole kuitenkaan pidetty tarkoituksenmukaisena, koska harkinnanvaraisuuden myötä yksittäisen toimijan rahoituksen vakaus ja ennustettavuus poistuisi, mahdollisuus kustannustason muutosten huomioimiseen heikkenisi ja hakemusten käsittely hallinnossa olisi nykyistä menettelyä työllistävämpi. Esityksen mukaan rahoitusjärjestelmä säilyisi edelleen laskennallisiin perusteisiin pohjautuvana valtionosuusjärjestelmänä. Joustavuuden, kannustavuuden ja vaihtuvuuden elementtejä esitetään lisättäväksi järjestelmään laskennallisen järjestelmän puitteissa turvaten samalla vakaa, pitkäjänteinen rahoitus ja alueellinen saatavuus.

Valmistelussa on päädytty siihen, että henkilötyövuosi on paras mahdollinen tapa hahmottaa työvoimavaltaisen alan rahoitusta. Taidelaitosten toimintakenttien monimuotoisuuden vuoksi ei ole löydetty muita sellaisia suoriteperusteita, jotka olisivat käyttökelpoisia rahoituksen perusteeksi.

Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja valtionosuuden piiriin pääsemistä koskevien päätösten määräaikaisuuden suhteen. Nykyisin päätökset valtionosuuden piiriin hyväksymisestä ovat voimassa toistaiseksi eikä valtionosuuden edellytysten täyttymistä arvioida järjestelmällisesti valtionosuuden piiriin hyväksymisen jälkeen. Nykyistä mallia on arvosteltu siitä, ettei se riittävästi mahdollista valtionosuusjärjestelmän piirissä olevien toimijoiden vaihtuvuutta. Toisaalta samalla on tarpeen turvata valtionosuuden saajien rahoituksen ennustettavuus ja mahdollisuudet toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen. Kuusiston työryhmä ehdotti, että toimintayksiköt hyväksyttäisiin valtionosuuden piiriin joko kolmen tai kuuden vuoden määräajaksi siten, että edellytykset kuuden vuoden kategoriaan olisivat eräiltä osin tiukemmat. Saadun lausuntopalautteen johdosta mallia on muutettu siten, että vaihtoehtoina olisivat valtionosuuden piiriin hyväksyminen kolmen vuoden määräajaksi tai toistaiseksi. Suurella osalla valtionosuuden piirissä olevista toimintayksiköistä toiminnan puitteet ja toimintaedellytykset ovat hyvin vakiintuneet ja niiden ylläpitäjät ovat tehneet pitkävaikutteisia investointeja toiminnan puitteiden luomiseksi ja kehittämiseksi. Toistaiseksi hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta valtionosuuden edellytysten täytyminen kuitenkin arvioitaisiin kuuden vuoden välein ja hyväksyminen olisi tietyin edellytyksin mahdollista muuttaa määräajaiseksi tai peruuttaa.

Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja myös sen suhteen, miten järjestelmässä voitaisiin ottaa huomioon erityyppisten taidelaitosten toimintakentässä sekä kustannus- ja tulorakenteessa olevien erojen vaikutukset rahoitustarpeeseen. Nykyisin näitä tarpeita otetaan huomioon valtionosuuksien lisäksi myönnettävillä harkinnanvaraisilla valtionavustuksilla. Rahoituksen myöntäminen samaan toimintaan päällekkäisesti kahden eri rahoitusjärjestelmän kautta on kuitenkin ongelmallista valtionavustusten käytön valvonnan ja valtionosuusjärjestelmän kustannuspohjan laskennan kannalta. Lisäksi harkinnanvaraisten valtionavustusten myöntämisen ja käytön valvontaan liittyvät menettelyt ovat hallinnollisesti raskaammat kuin laskennallinen järjestelmä.

Kuusiston työryhmä ehdotti mallia, jossa valtionosuusprosentti olisi kaikille esittävän taiteen toimintayksiköille sama, mutta toimintakentän sekä kustannus- ja tulorakenteen eroja otettaisiin huomioon painottamalla yksikköhintoja painokertoimilla, joiden perusteista säädettäisiin laissa. Ratkaisun etuna on, että painotukset pystyttäisiin melko hyvin kohdentamaan juuri niihin toimintoihin, jotka ovat painotusten perusteena. Itse painokertoimista voitaisiin säätää ministeriön asetuksella, mikä mahdollistaisi joustavan reagoinnin mahdollisiin muutostarpeisiin. Mallia on kuitenkin pidetty vaikeasti ymmärrettävänä. Mallin haittapuolena on pidetty myös sitä, että niiden toimintayksiköiden, joiden yksikköhintaa ei painoteta, olisi vaikeampi ennakoida valtionosuutensa määrää, koska painotukset vaikuttaisivat niin sanotun tasauskertoimen kautta myös muiden toimintayksiköiden yksikköhintaan.

Näiden mallien lisäksi työryhmä on tarkastellut kahta erilaista mallia, jossa valtionosuusjärjestelmän puitteissa voitaisiin myöntää harkinnanvaraista korotusta valtionosuuteen. Malleista ensimmäisessä harkinnanvarainen valtionosuuden korotus myönnettäisiin suoraan euromääräisenä. Toisessa mallissa valtionosuus voitaisiin harkinnanvaraisesti myöntää korotetun valtionosuusprosentin mukaisena osaan toimintayksikön henkilötyövuosista. Molemmissa malleissa perusteet, joiden perusteella harkinnanvarainen korotus voitaisiin myöntää, määriteltäisiin laissa. Molempien mallien etuna voidaan pitää sitä, että korotus toteutettaisiin valtionosuusjärjestelmän sisällä, jolloin malleissa ei olisi eri rahoitusjärjestelmien päällekkäisyyteen liittyviä ongelmia ja ne olisivat hallinnollisesti nykyistä mallia kevyempiä. Kuusiston työryhmän painokerroinmalliin verrattuna mallit olisivat helpommin ymmärrettäviä ja rahoituksen määrä olisi helpompi ennakoida. Esityksessä on päädytty ehdottamaan näistä malleista jälkimmäistä, jossa valtionosuus voitaisiin myöntää osaan toimintayksikön henkilötyövuosista korotetun valtionosuusprosentin mukaisena. Tätä mallia on pidetty selkeämpänä ja läpinäkyvämpänä.

Kuusiston työryhmä ehdotti, että esittävälle taiteelle laskettaisiin vain yksi yhteinen yksikköhinta. Nykyisin yksikköhinnat lasketaan erikseen teattereille, joihin tässä luetaan myös tanssiteatterit ja sirkus, ja orkestereille. Yhteistä yksikköhintaa voidaan pitää perusteltuna siitä näkökulmasta, että valtionosuusjärjestelmä olisi lähtökohtaisesti avoin kaikkia esittävän taiteen muotoja edustaville toimintayksiköille eikä sitä olisi suunnattu tietyille nimetyille esittävän taiteen muodoille. Teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat ovat aiemmin yleensä olleet melko lähellä toisiaan. Viime vuosina alojen kustannusrakenteet ja henkilötyövuosimäärät ovat kuitenkin kehittyneet hieman eri tavoilla ja yksikköhintojen erot ovat kasvaneet. Esimerkiksi vuonna 2016 teattereiden yksikköhinta oli 52 771 euroa ja orkestereiden 52 503 euroa, mutta vuonna 2020 teattereiden yksikköhinta oli 58 247 euroa ja orkestereiden 51 851 euroa. Alojen kustannusrakenteiden eroista johtuen on pidetty perusteltuna, että pääasiassa musiikin alan toimintayksiköille ja muille toimintayksiköille laskettaisiin erilliset yksikköhinnat.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Kansallisten taidelaitosten rahoitus myönnetään muissa Pohjoismaissa pääsääntöisesti Suomen opetus- ja kulttuuriministeriötä vastaavalta taholta. Kuten Suomessa, rahoitus myönnetään vuosittain ja se on harkinnanvaraista. Rahoituksen määrään vaikuttavat esimerkiksi yhteiskunnallinen vaikuttavuus, alan uudistaminen ja toiminnan määrä ja laatu.

Muuta teatteri- ja orkesteritoimintaa kuin kansallisten taidelaitosten toimintaa rahoitetaan muissa Pohjoismaissa ministeriön alaisesta virastosta. Päätöksenteko perustuu harkintaan ja siinä otetaan huomioon esimerkiksi toiminnan laajuus, alaa uudistavat elementit sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Myös laatu vaikuttaa jossakin määrin rahoituksen arvioinnissa. Virastoilla on usein päätöksentekoa tukemassa asiantuntijalautakuntia. Erityisesti Tanskassa on pidetty tärkeänä, että virkamiehet ja poliitikot eivät tee päätöksiä yksittäisten toimijoiden rahoituksesta, vaan sen tulee tapahtua erillisen toimielimen asiantuntija-arvioinnin kautta. Päätöksenteko eroaa siten merkittävästi Suomessa käytössä oleva laskennallisesta valtionosuusjärjestelmästä.

Päätöksentekoa on voitu myös alueellistaa, kuten Ruotsissa. Ruotsissa päätökset muiden kuin kansallisten taide- ja kulttuurilaitosten osalta tehdään kulttuuriyhteistyömallilla ministeriön alaisessa virastossa (Kulturrådet). Apuna työssä on yhteistyöneuvosto. Ruotsin 13 maantieteellistä ja hallinnollista aluetta esittävät viraston yhteydessä toimivalle yhteistyöneuvostolle kulttuurisuunnitelman, jonka perusteella valtion rahoitus ohjataan viraston päätöksellä, Tukholman seutua lukuun ottamatta, aluehallinnolle tarkemmin kohdennettavaksi. Päätökset ovat määräaikaisia ja koskevat kuntien ja yksityisten ylläpitämiä vakiintuneita teattereita ja orkestereita sekä myös vapaita ryhmiä. Vuonna 2016 valtion taide- ja kulttuurilaitoksille kulttuuriyhteistyömallin avulla kohdentama rahoitusosuus oli 44 %, kuntien osuus 41 % ja aluehallinnon osuus 15 %. Tukholman seudun taide- ja kulttuurilaitosten toiminta-avustuksista päätetään virastossa.

Mualla Pohjois-Euroopassa kansallisia taidelaitoksia rahoittaa ministeriö tai sen alainen virasto. Muiden vakiintuneiden ja vapaiden ryhmien toiminnan valtion rahoituksesta vastaa ministeriön alainen virasto. Päätökset perustuvat asiantuntija-arviointiin ja osin poliittiseen päätöksentekoon. Asiantuntija-arviointiin perustuvassa päätöksenteossa lähtökohtana on harkinnanvaraisuus, mutta taidetta sinänsä ei arvioida.

Ranskassa julkisella sektorilla käytössä oleva politiikkatavoitteiden jalkauttaminen taidelaitoksiin toteutuu valtion rahoituksen osalta tulohajautusta muistuttavan käytännön avulla. Isossa-Britanniassa päätöksiä tehdään lähtökohtaisesti ministeriön alaisissa virastoissa ja niiden asiantuntijaelimissä. Rahoitus ei perustu taiteelliseen vertaisarviointiin. Esimerkiksi Englannissa kaikkien taide- ja kulttuurilaitosten rahoitus tapahtuu alan virastosta (Arts Council) ja rahoitus perustuu laitosten itsearvioinnin, auditoinnin ja asiantuntija-arvioinnin yhdistelmään.

Tilastoja taide- ja kulttuurilaitosten toiminnasta kerätään lähes kaikkialla. Tietojen käyttö päätösten perusteena ei kuitenkaan ole kovin yleistä. Tilastoja seurataan, mutta tiedot eivät suoraan vaikuta rahoituspäätöksiin.

6 Lausuntopalaute

Työryhmän esitysehdotuksesta saatiin yhteensä 93 lausuntoa. Ehdotuksen päälinjoja kannatettiin lähes kaikissa lausunnoissa. Joissakin lausunnoissa ei pidetty ehdotusta riittävän pitkälle menevänä niin sanottujen vapaan kentän toimijoiden toimintaedellytysten kannalta.

Myös ehdotuksen yksityiskohtia koskeviin kysymyksiin annetuissa vastauksissa selvä enemmistö vastaajista kannatti ehdotuksia joko sellaisenaan tai muutettuna. Eniten muutosehdotuksia esitettiin säännöksiin Svenska Teatern- ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisten teattereiden rahoituksellisesta erityisasemasta. Osa lausunnonantajista katsoi, ettei näiden teattereiden rahoitukselliselle erityisasemalle ole riittäviä perusteita. Erityisesti monissa niin sanottua vapaata kenttää edustavien tahojen lausunnoissa katsottiin, että toimintayksikön hyväksyminen valtionosuuteen oikeutetuksi tulisi tehdä aina määräajaksi.

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota Taiteen edistämiskeskuksen asemaan lausunnonantajana valtionosuuden piirin hyväksymistä ja valtionosuuden edellytysten arviointia koskevissa asioissa. Esitystä on lausuntopalautteen perusteella muutettu tältä osin niin, että lausunnonantaja olisi Taiteen edistämiskeskuksen sijasta erillinen opetus- ja kulttuuriministeriön asettama, Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä toimiva esittävän taiteen valtionosuuslautakunta. Esitykseen on lausuntopalautteen perusteella tehty myös eräitä muita, vähäisempiä muutoksia.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki esittävän taiteen edistämisestä

Lain nimike

Laki korvaisi nykyisen teatteri- ja orkesterilain. Ehdotettu laki olisi soveltamisalaltaan teatteri- ja orkesterilakia avoimemmin muotoiltu siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti esittävään taiteeseen, jolla tarkoitetaan kaikkea tiettyssä hetkessä tapahtuvaa elävää taiteellista esitystoimintaa. Voimassa olevan lain soveltamisala on alun perin kattanut teatterit ja orkesterit, missä teattereiksi on luettu myös tanssiteatterit. Lisäksi vuonna 2014 lakiin lisättiin säännös, jonka mukaan lain teattereita koskevia säännöksiä sovelletaan myös sirkuksiin.

Koska lain soveltamisala kattaisi yleisesti kaikki esittävän taiteen muodot, on perusteltua, että tämä otettaisiin huomioon myös lain nimikkeessä. Koska laki sisältää lähinnä säännöksiä, jotka koskevat valtion rahoitusta esittävän taiteen toimintayksiköille, lain nimikkeeksi ehdotetaan laki esittävän taiteen edistämisestä.

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Esittävän taiteen toimintayksiköiden käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta säädettäisiin rahoituslaissa ja esittävän taiteen edistämisestä annetussa laissa. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmää koskeva lainsäädännön rakenne on pääpiirteissään sellainen, että rahoituslaissa säädetään rahoituksen määrästä ja rahoituksessa noudatettavasta menettelystä ja niin sanotuissa toimintalaeissa rahoitusjärjestelmän piiriin kuulumisen edellytyksistä.

Esittävän taiteen edistämisestä annettu laki kuuluisi näihin niin sanottuihin toimintalakeihin ja siinä säädettäisiin muun muassa valtionosuuden tavoitteista sekä toimintayksikön hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi.

Voimassa olevaan teatteri- ja orkesterilakiin verrattuna lain soveltamisala laajenisi yleisesti kaikkeen tiettyssä hetkessä tapahtuvaan elävään taiteelliseen esitystoimintaan. Esittävän taiteen käsite määriteltäisiin pykälän 2 momentissa. Määritelmä rajaisi keskeisesti sitä, millainen toiminta kuuluu lain soveltamisalan piiriin ja mihin voidaan myöntää valtionosuutta.

Esittävän taiteen keskeinen ominaispiirre on, että se on tiettyssä hetkessä tapahtuvaa ja yleisölle suunnattua. Esitys on ainutkertainen, aikasidonnainen tapahtuma, jolla on alku ja loppu. Esitys

rakennetaan yleensä niin, että yleisön oletetaan seuraavan esitystä alusta loppuun. Muita kuin esittäviä taiteita ovat esimerkiksi kirjallisuus, kuvataide, arkkitehtuuri ja muotoilu, jotka eivät perustu aikaan sidottuihin esityksiin vaan lukija tai katselija päättää itse lukemisen tai katselemisen ajankohdan ja keston. Esittäville taiteelle on lisäksi tyypillistä, että myös teoksen esitys nauttii tekijänoikeussuojaa.

Lisäksi edellytetään, että kyseessä on elävä esitystoiminta. Tämä rajaa lain soveltamisalan ulkopuolelle esimerkiksi elokuvataiteen ja videotaiteen. Toisaalta myös elävään esitykseen voidaan joskus yhdistää esimerkiksi tallennetun kuvan tai äänen käyttöä. Tällaisissa tapauksissa toimintaa tarkastellaan sen pääasiallisen luonteen perusteella.

Määritelmä edellyttää esitystoiminnalta taiteellisuutta. Esitystoiminnan taiteellisuus kytkeytyy taiteen käsitteeseen ja on siten vaikeasti määriteltävissä. Käsitettä ei kuitenkaan tule tässä yhteydessä tulkita liian rajoittavasti.

Esimerkkeinä esittävän taiteen muodoista mainitaan teatteri-, sirkus- ja tanssitaide sekä musiikki. Teatteritaide pitää sisällään muun muassa puheteatterin, musiikkiteatterin, oopperan ja operetin. Musiikin osalta lain soveltamisala ei rajautuisi orkestereihin, vaan myös esimerkiksi kuorot kuuluisivat lain soveltamisalan piiriin.

2 §. Pykälässä säädettäisiin lain tavoitteesta. Lain tavoitteena olisi ensinnäkin edistää korkeatasoisen ja ammattimaisen esittävän taiteen tuotantoa. Korkeasti koulutettujen esittävän taiteen toimijoiden työskentely toimintayksiköissä kehittää alaa, sen sisältöjä ja siten uudistaa suomalaista esittävää taidetta. Taiteen rajojen yli ulottuva, eri taiteenalat huomioiva monipuolinen taiteellinen huippuosaaminen on menestyvän yhteiskunnan olennainen osa. Taide ja kulttuuri luovat edellytyksiä innovaatioille ja muodostavat pohjaa taloudelliselle kasvulle. Taide myös kehittää luovia aloja ja lisää alan työpaikkoja. Huippuosaaminen lisää suomalaisen esittävän taiteen saamaa kansainvälistä huomiota ja on edellytys viennin kasvulle.

Taide on kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettu sivistysvaltion ominaisuus. Kaikki kulttuuri ei ole taidetta, mutta taide on aina osa kulttuuria ja kansallista identiteettiä ja arvoja. Tavoitteena on taiteen ja kulttuurin avulla edistää osaamista, osallisuutta, moniarvoisuutta ja kulttuurista moninaisuutta. Taide ja luova ajattelu tukevat havaintoja, tietoa ja oppimista sekä lisäävät kykyä ymmärtää erilaisia ilmiöitä ja monimuotoisuutta. Taide ja kulttuuri luovat sosiaalista, kulttuurista ja sivistyksellistä pääomaa. Lain tavoitteena on osaltaan tukea koko väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittää ja sivistää itseään.

Taiteella ja kulttuurilla on myönteisiä vaikutuksia myös kansalaisten sosiaaliseen ja terveydelliseen hyvinvointiin. Hyvä terveys ja elämänlaatu mahdollistavat yhteiskunnallisesti aktiivisen elämän osana yhteisöä. Kansalaisten yhteiskunnallinen aktiivisuus ja yhteisöllisyys lisäävät hyvinvointia, yhteenkuuluvuutta ja vähentävät syrjäytymistä.

3 §. Pykälässä säädettäisiin esittävän taiteen toimintayksiköiden käyttökustannuksiin myönnettävän valtionosuuden tavoitteista. Pykälässä määritellyt tavoitteet olisivat perusteena harkittaessa sitä, mitkä valtionosuuden edellytykset täyttävistä esittävän taiteen toimintayksiköistä otetaan valtionosuuden piiriin 5 §:n mukaisesti. Vastaavasti tavoitteet olisivat toteutuneiden henkilötövuosimäärien ohella keskeinen peruste päätettäessä kunkin valtionosuuden saajan valtionosuuden perusteena olevasta henkilötövuosimäärästä 6 §:n mukaisesti.

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on edistää lähtökohdiltaan taiteellista toimintaa. Valtionosuusjärjestelmän piiriin ei voi päästä esimerkiksi sellainen toiminta, jonka ta-

voitteen ovat ensisijaisesti taloudelliset. Tämä periaate ilmenee myös 4 §:n 1 momentin 6 kohdassa, jonka mukaan valtionosuuden myöntämisen edellytyksenä on, ettei toiminnan tarkoituksena ole taloudellisen voiton tavoittelu.

Tavoite esittävän taiteen monimuotoisuuden ja kulttuurisen moninaisuuden edistämisestä pitää sisällään useita eri ulottuvuuksia. Yhtäältä on kyse siitä, että saatavilla on monipuolisia esittävän taiteen palveluita, jotka edustavat eri esittävän taiteen muotoja ja lajityyppejä. Sen lisäksi, että valtionosuusjärjestelmän piirissä on monimuotoisesti erilaista tarjontaa, valtionosuusjärjestelmä edistää monimuotoisuutta myös suhteessa kaupalliseen kulttuuritarjontaan. Valtionosuusjärjestelmä mahdollistaa esittävän taiteen palveluiden saatavuutta sellaisissa taiteen muodoissa ja lajityypeissä, joissa tarjontaa ei synny markkinaehtoisesti. Monimuotoisuutta edistää myös se, että järjestelmä tukee taiteellisesti erityisen korkeatasoisen, kansainväliselle huipputasolle tähtäävän toiminnan kehittymistä. Kulttuurisen moninaisuuden edistäminen merkitsee muun muassa sitä, että esittävän taiteen palvelujen tarjonnassa ja sisällöissä otetaan myönteisellä tavalla huomioon myös erilaisten vähemmistöryhmien oma kulttuuri ja ihmisten identiteettiin liittyvä moninaisuus.

Palveluiden valtakunnallinen ja alueellinen saatavuus sekä saavutettavuus eri väestöryhmille merkitsee muun muassa sitä, että esittävän taiteen palveluita tulisi olla saatavilla asuinpaikasta riippumatta. Tämä edellyttää käytännössä valtakunnallisesti riittävän kattavaa palveluverkostoa. Esittävän taiteen palveluiden tulisi lisäksi olla eri väestöryhmien saavutettavissa esimerkiksi varallisuudesta, kulttuurisesta taustasta tai muusta henkilökohtaisesta ominaisuudesta riippumatta.

Tavoitesäännöksen soveltaminen 5 ja 6 §:n mukaisissa päätöksissä edellyttäisi kokonaisharkintaa, jossa tulee ottaa huomioon palveluiden tarjonnan valtakunnallinen kokonaisuus sekä monimuotoisuuteen ja moninaisuuteen että saatavuuteen ja saavutettavuuteen liittyvien tavoitteiden kannalta. Ehdotetun 9 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö pyytäisi valtionosuuteen oikeutetuksi hyväksymistä koskevista hakemuksista lausunnon tarkoitusta varten asetettavalta esittävän taiteen valtionosuuslautakunnalta. Lausunnossa lautakunta tarkastelisi muun muassa, miten hakijoiden toiminta vastaa säädettyjä tavoitteita.

2 luku. Valtionosuuden myöntäminen

4 §. Pykälässä säädettäisiin niistä ehdottomista edellytyksistä, jotka esittävän taiteen toimintayksikön olisi täytettävä, jotta se voidaan ottaa valtionosuuden piiriin. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan edellytyksenä on, että toimintayksikön toiminta on ammattimaista ja vakinaista ja se harjoittaa säännöllistä ja ympärivuotista esitystoimintaa. Toiminnan ammattimaisuutta ja vakinaisuutta koskeva edellytys vastaa nykyisen teatteri- ja orkesterilain 2 §:n 2 kohtaa. Säännökseen on lisätty nimenomainen maininta säännöllisestä ja ympärivuotisesta esitystoiminnasta, jota käytännössä on edellytetty myös voimassa olevan säännöksen tulkintakäytännössä. Esitystoiminta on voitu katsoa vakinaiseksi, jos toimintayksikkö on toiminut useamman vuoden säännöllisesti ja jos sillä on ollut toiminnalleen riittävä rahoituspohja. Kesäteatteri- tai pikkujoulutoiminta taikka muuten sesonkeihin perustuva esitystoiminta ei täyttäisi edellytystä säännöllisestä ja ympärivuotisesta esitystoiminnasta. Ammattimaisuuden vaatimus edellyttää myös, että toimintayksikön henkilöstö saa toiminnasta toimeentulonsa ja että henkilöstöpolitiikassa otetaan huomioon työntantajavoitteen ja virka- ja työehtosopimukset.

Pykälän 1 momentin 2 kohta koskee toimintayksikön toimintaa johtavan henkilön kelpoisuudelle asetettavia vaatimuksia. Toimintaa johtavan henkilön tulisi olla päätoiminen. Päätoimisuuden rajana on valtionosuusjärjestelmän kustannuskyselyä koskevassa ohjeistuksessa pidetty vähintään 30 viikkotunnin työaika. Tehtävään soveltuva koulutus riippuisi tapauskohtaisesti

tehtävän asettamista vaatimuksista. Kyseeseen voisi tehtävän mukaan tulla kyseisen taiteenalan koulutus taikka esimerkiksi hallinnollinen tai taloudellinen koulutus. Myös vaadittavaa koulutustasoa voitaisiin harkita tapauskohtaisesti. Käytännössä osoitettu johtamistaito voitaisiin hankkia varsinaisissa johtamis- ja esimiestehtävissä toimimisen lisäksi myös esimerkiksi projektinjohtamisen kautta. Ehdotetun 5 §:n 3 momentissa säädettäisiin lievennyksistä tässä kohdassa säädettyihin edellytyksiin niiden toimintayksiköiden osalta, jotka hyväksytään valtionosuuteen oikeutetuiksi määrääjäksi.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin vastaavasti toimintayksikön taiteellista toimintaa johtavan henkilön kelpoisuudelle asetettavista vaatimuksista. Tältä edellytettäisiin joko kyseeseen tehtävään soveltuva koulutus tai riittävä perehtyneisyys tehtäväalaa. Koulutusta tai perehtyneisyyttä arvioitaisiin suhteessa kyseiseen tehtävään ja sen asettamiin vaatimuksiin. Riittävä perehtyneisyys voidaan saavuttaa esimerkiksi alan työkokemuksen kautta. Tehtävän ei tarvitsisi olla päätoiminen. Toimintayksikön toimintaa ja taiteellista toimintaa voisi johtaa myös sama henkilö edellyttäen, että tämä täyttää sekä toimintayksikön toimintaa johtavalle että taiteellista toimintaa johtavalle henkilölle säädetyt edellytykset. Tästä olisi säännös pykälän 2 momentissa.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan toimintayksiköllä tulisi olla riittävä määrä muuta alan ammatillista henkilöstöä. Jo nykyisen teatteri- ja orkesterilain soveltamiskäytännössä on pääsääntöisesti edellytetty, että toimintayksiköllä on alan ammatillista koulutusta saanutta henkilöstöä. Selvyyden vuoksi tästä ehdotetaan otettavaksi lakiin nimenomainen säännös. Ammatillisella henkilöstöllä tarkoitetaan tässä henkilöstöä, jolla on alan koulutus tai muulla tavoin hankittu riittävä alan tuntemus ja työkokemus. Riittävää määrää arvioitaisiin tapauskohtaisesti toimintayksikön koon ja toiminnan luonteen perusteella. Vähintään yhden henkilön ammatillisesta henkilöstöstä tulisi olla päätoiminen. Käytännössä toimintayksikön toteutuneiden henkilötöyvuosien laskenta edellyttää, että toimintayksiköllä on päätoimista henkilökuntaa, koska muiden kuin päätoimisten työntekijöiden palkat ja palkkiot muunnetaan henkilötöyvuosiksi toimintayksikön päätoimisten työntekijöiden keskipalkan perusteella.

Pykälän 1 momentin 5 kohta vastaa teatteri- ja orkesterilain 2 §:n 1 kohtaa. Toimintayksikön ylläpitäjä voisi olla kunta tai kuntayhtymä taikka yksityinen yhteisö tai säätiö. Yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä edellytettäisiin kuitenkin lisäksi, että sen sääntömääräisiin tehtäviin kuuluu esittävän taiteen esitystoiminnan harjoittaminen tai esittävän taiteen toimintayksikön ylläpitäminen.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa edellytetään riittäviä taloudellisia edellytyksiä toiminnalle. Jotta esittävän taiteen toimintayksikön toiminta voisi täyttää pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetyt ammattimaisuuden ja vakinaisuuden edellytykset ja se voisi harjoittaa säännöllistä ja ympärivuotista esitystoimintaa, toimintayksikön toiminta ei voisi olla kovin pienimuotoista. Valtionosuus kattaa vain osan rahoituksesta, joten toiminnan muun rahoituksen tulisi olla riittävällä tasolla.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan tarkoituksena ei saa olla taloudellisen voiton tavoittelu. Kohta vastaa teatteri- ja orkesterilain 2 §:n 4 kohtaa. Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevan toiminnan lähtökohtana on ensisijaisesti ehdotetun lain 3 §:n mukaisten tavoitteiden edistäminen. Tarkoituksena on, että tilikauden mahdollinen ylijäämä käytettäisiin toiminnan jatkamiseen ja kehittämiseen. Lisäksi tavoitteena tulee olla, että teatterit ja orkesterit pyrkivät toiminnassaan kokonaistaloudellisesti kannattavaan toimintaan.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan toimintayksiköllä tulisi olla monivuotinen tavoitteita, toimintaa ja taloutta koskeva suunnitelma. Edellytys on uusi. On perusteltua edellyttää valtionosuuden piiriin otettavilta toimintayksiköiltä useamman vuoden aikajänteelle ulottuvaa toiminnan ja talouden suunnitelmaa, kun otetaan huomioon 7 §:ssä tarkoitettu esittävän taiteen toimintayksiköiden rahoitusta koskeva suunnitelma.

5 §. Pykälän 1 momentin mukaan esittävän taiteen toimintayksikön hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi päättäisi nykyiseen tapaan opetus- ja kulttuuriministeriö. Päätos tulisi tehdä valtion talousarvion rajoissa. Päätos perustuisi ministeriön tekemään kokonaisharkintaan, jossa otettaisiin huomioon valtionosuuden tarpeellisuus 3 §:ssä tarkoitettun valtionosuuden tavoitteen kannalta. Kokonaisharkinnassa tulisi siten ottaa huomioon esittävän taiteen monimuotoisuuteen ja kulttuuriseen moninaisuuteen sekä esittävän taiteen palvelujen valtakunnalliseen ja alueellista saatavuuteen ja saavutettavuuteen eri väestöryhmille liittyvät näkökohdat. Harkinnassa otettaisiin huomioon myös esittävän taiteen valtionosuuksiin käytettävissä olevien määrärahojen riittävyys.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtionosuuteen oikeutetuksi hyväksymistä koskevan päätöksen voimassaoloajasta. Valtionosuuteen oikeutetuksi hyväksytyt toimintayksiköt jakautuisivat päätöksen voimassaolon suhteen kahteen eri kategoriaan. Tavoitteena on turvata tasapaino toiminnan edellytysten pitkäjänteisen turvaamisen ja toisaalta valtionosuuden saajien vaihtuvuuden mahdollistamisen välillä. Päätos hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi tehtäisiin joko toistaiseksi tai kolmen vuoden määräajaksi.

Suurella osalla valtionosuuden piirissä nykyisin olevista esittävän taiteen toimintayksiköistä toiminnan puitteet ja taloudelliset edellytykset ovat hyvin vakiintuneita ja niiden ylläpitäjät ovat tehneet toiminnan puitteiden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi suuria, pitkävaikutteisia investointeja. Tällaisissa tapauksissa on epätodennäköistä, että toimintayksikkö menettäisi valtionosuuskelpoisuutensa lähitulevaisuudessa, ja toiminnan edellytysten pitkäjänteisen turvaamisen kannalta toimintayksiköt on tarkoituksenmukaista hyväksyä valtionosuuden piiriin toistaiseksi.

Toisaalta järjestelmän tulisi mahdollistaa valtionosuuden piiriin pääseminen myös sellaisille toimintayksiköille, jotka sinänsä täyttävät 4 §:ssä säädetyt edellytykset mutta joiden toiminnan puitteet ja edellytykset eivät ole turvatut yhtä pitkällä aikajänteellä. Tällainen toimintayksikkö voitaisiin hyväksyä valtionosuuden piiriin aluksi kolmen vuoden määräajaksi. Pääsy valtionosuuden piiriin määräaikaisella päätöksellä edistäisi toimintayksikön mahdollisuuksia kehittää toimintaedellytyksiään pidemmällä aikavälillä siten, että se mahdollisesti voitaisiin myöhemmin hyväksyä valtionosuuteen oikeutetuksi toistaiseksi. Toisaalta toistaiseksi voimassa oleva hyväksyminen voitaisiin ehdotetun 8 §:n 4 momentin nojalla muuttaa määräaikaiseksi, jollei toimintayksikkö enää täyttäisi ehdotetussa 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä.

Edellytyksenä toimintayksikön hyväksymiselle valtionosuuteen oikeutetuksi toistaiseksi olisi, että toimintayksikön voidaan arvioida toiminnan laajuus ja toimintaedellytysten vakiintuneisuus huomioon ottaen todennäköisesti täyttävän 4 §:ssä säädetyt edellytykset seuraavien kuuden varainhoitovuoden ajan. Arvioinnin aikajänteeksi on valittu kuusi seuraavaa varainhoitovuotta, mikä olisi sama kuin ehdotetun 7 §:n mukainen rahoitussuunnitelmakausi. Toiminnan tulisi olla laajuudeltaan sellaista, että 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen toiminnan ammattimaisuutta ja vakinaisuutta sekä toiminnan säännöllisyyttä ja ympärivuotisuutta koskevien edellytysten voidaan suurella todennäköisyydellä arvioida täyttyvän myös seuraavien kuuden varainhoitovuoden aikana. Toimintaedellytysten vakiintuneisuuden osalta otettaisiin huomioon muun muassa toiminnan rahoituspohjan vakiintuneisuus.

Pykälän 3 momentissa poikettaisiin 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaista toimintayksikön toimintaa johtavaa henkilöä koskevista valtionosuuden edellytyksistä niiden toimintayksiköiden osalta, jotka hyväksytään valtionosuuden piiriin kolmen vuoden määräajaksi. Määräajaksi valtionosuuden piiriin hyväksyttävillä toimintayksiköillä toiminnan puitteet ja toiminnan edellytykset eivät yleensä ole yhtä vakiintuneet kuin toistaiseksi hyväksytyillä toimintayksiköillä, minkä vuoksi toimintaa johtavan henkilön kelpoisuutta koskevat vaatimukset olisivat väljemmät. Toimintaa johtavalta henkilöltä edellytettäisiin tällöin tehtävään soveltuvaa koulutusta tai muuten hankittua pätevyyttä. Muuten hankittu pätevyys voisi tarkoittaa käytännössä lähinnä alan työkokemuksen kautta hankittua pätevyyttä. Koulutuksen soveltuvuutta tai muuten hankittua pätevyyttä arvioitaisiin suhteessa kyseisen tehtävän asettamiin vaatimuksiin, joten ne voisivat jossain määrin vaihdella tapauksen mukaan.

Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisillä teattereilla on voimassa olevan teatteri- ja orkesterilain mukaan valtionosuuden suhteen erityisasema siten, että ne ovat suoraan lain nojalla valtionosuuden piirissä ja että niitä koskee korkeampi valtionosuusprosentti. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin näiden teattereiden oikeudesta valtionosuuteen. Näiden teattereiden osalta ei sovellettaisi 1 momentin mukaista tarveharkintaa, mutta myös niiden tulisi ehdotuksen mukaan täyttää 4 §:ssä säädetyt valtionosuuden edellytykset. Edellytysten täyttymistä arvioisi opetus- ja kulttuuriministeriö, ja arviointia koskevassa menettelyssä voitaisiin soveltuvin osin noudattaa 8 §:n 2—4 momentin säännöksiä.

6 §. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi kuten nykyisin kunkin toimintayksikön osalta valtionosuuden laskennallisena perusteena olevasta henkilötöyvuosimäärästä. Päätos henkilötöyvuosimäärästä tehdään rahoituslain 49 §:n 1 momentin mukaan vuosittain seuraavaksi varainhoitovuodeksi. Päätos henkilötöyvuosimäärästä tulee tehdä valtion talousarvion rajoissa. Valtion talousarviossa määritellään valtionosuuksiin käytettävissä olevan määrärahan lisäksi valtionosuuksien laskennallisena perusteena käytettävien henkilötöyvuosien enimmäismäärä. Valtion talousarvion rajoissa ei ole aina mahdollista määrittää valtionosuuden laskennallisena perusteena olevaa henkilötöyvuosimäärää siten, että se kattaisi toteutuneet henkilötöyvuodet täysimääräisesti. Taide- ja kulttuuripoliittisista lähtökohdista ei myöskään ole aina tarkoituksenmukaista, että muutokset toiminnan laajuudessa automaattisesti johtaisivat vastaaviin valtionosuuden määrän muutoksiin. Toimintayksiköt voivat luonnollisesti mahdollisuuksien mukaan muun rahoituksen turvin harjoittaa laajempaakin toimintaa, mutta valtionosuus kohdistuu vain valtionosuuspäätöksessä määriteltyn henkilötöyvuosimäärään.

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säädetty perusteista, joiden mukaan henkilötöyvuosimäärä jaetaan valtionosuuden saajien kesken. Järjestelmän läpinäkyvyyden lisäämiseksi ehdotetaan, että pykälän 1 momentissa määriteltäisiin ne perusteet, jotka tulisi ottaa huomioon henkilötöyvuosimäärästä päätettäessä. Päätöstä tehtäessä tulisi ensinnäkin ottaa huomioon toteutunut henkilötöyvuosimäärä kolmen edellisen vuoden aikana. Tiedot toteutuneista henkilötöyvuosimäärästä saadaan vuosittaisen kustannuskyselyn kautta. Jotta tilapäiset muutokset toteutuneissa henkilötöyvuosimäärissä eivät vaikuttaisi liian voimakkaasti valtionosuuden määrään, tarkastelujakson on syytä olla yhtä vuotta pitempi. Säännös jättäisi ministeriölle harkintavaltaa sen suhteen, miten eri vuosien henkilötöyvuosimääriä tarkastelussa painotetaan. Painotus voisi vaihdella tapauskohtaisesti riippuen esimerkiksi siitä, onko henkilötöyvuosimäärä kehittynyt tasaisesti tai onko toiminnassa ollut tarkastelujaksolla jokin tilapäisestä syystä johtunut nousu tai pudotus henkilötöyvuosimäärässä. Esimerkiksi jos toimintayksikön toteutunut henkilötöyvuosimäärä on supistunut tilapäisesti tilojen peruskorjauksen tai muun vastaavan syyn vuoksi, tarkastelun pohjaksi voitaisiin ottaa tarkastelujaksolta ne vuodet, joihin tämä tilapäinen syy ei ole vaikuttanut.

Toteutuneiden henkilötyövuosimäärien lisäksi päätöksenteossa otettaisiin huomioon valtionosuuden tarpeellisuus 3 §:ssä säädetyn valtionosuuden tavoitteen kannalta. Mahdollista henkilötyövuosivajetta ei siten automaattisesti jaettaisi tasan valtionosuuden saajien kesken vaan päätöksenteossa otettaisiin huomioon valtionosuusjärjestelmän tavoitteista ilmenevät kulttuuripoliittiset näkökohdat. Henkilötyövuosien määrästä päätettäessä otettaisiin siten huomioon muun muassa toimintayksikön toiminnan merkitys esittävän taiteen monimuotoisuudelle ja kulttuuriselle moninaisuudelle sekä esittävän taiteen palvelujen valtakunnalliselle ja alueelliselle saatavuudelle ja saavutettavuudelle eri väestöryhmien kannalta. Säännöksen soveltaminen edellyttää kokonaisharkintaa, jossa otetaan huomioon esittävän taiteen palveluiden valtakunnallinen kokonaisuus.

Esimerkiksi alueellisen saatavuuden tavoite voisi edellyttää, että henkilötyövuosien jaossa painotettaisiin toimintayksiköitä sellaisilla alueilla, joissa kyseisen kaltaisten esittävän taiteen palveluiden saatavuus on keskimääräistä huonompi. Alueellisen saatavuuden ja monimuotoisuuden tavoitteiden kannalta voisi toisaalta olla perusteltua, että kaikkein suurimpien toimintayksiköiden toteuttanutta henkilötyövuosimäärää ei otettaisi täysimääräisesti huomioon valtionosuuden perusteena käytettävää henkilötyövuosimäärää vahvistettaessa.

Henkilötyövuosimäärä on nykyisin määritelty kokonaisina henkilötyövuosina. Henkilötyövuosimäärä voitaisiin kuitenkin tarvittaessa määritellä myös desimaalilukuna.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta myöntää valtionosuus osaan toimintayksikön valtionosuuden perusteena olevista henkilötyövuosista korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti. Tätä kautta on tarkoitus ottaa huomioon sellaisia järjestäjän toimintaan liittyviä erityisiä seikkoja, joita nykyisessä rahoitusjärjestelmässä otetaan huomioon muun muassa valtionosuuden lisäksi myönnettävillä harkinnanvaraisilla valtionavustuksilla. Nämä voivat liittyä toiminnan kustannus- ja tulorakenteeseen, jolloin normaalin valtionosuusprosentin mukaisella valtionosuudella ei tavoiteta riittävää rahoitustasoa. Korotetun valtionosuusprosentin mukaisen valtionosuuden perusteena olevan toiminnan luonne voi myös muuten olla sellaista, että valtion on perusteltua tukea sitä korkeammalla rahoitusosuudella. Korotetun valtionosuusprosentin mukainen korotus ei kuitenkaan korvaisi määräaikaisiin kehittämishankkeisiin myönnettäviä valtionavustuksia, vaan niitä voitaisiin rahoittaa edelleen myöntämällä valtionavustuksia ministeriöllä vuosittain käytössä olevista määrärahoista.

Korotetun valtionosuusprosentin mukaista valtionosuutta voitaisiin myöntää ensinnäkin kiertue- ja vierailutoiminnan perusteella. Kyseeseen voisi tulla joko alueellinen, valtakunnallinen tai kansainvälinen kiertuetoiminta taikka vierailuesitysten vastaanottaminen. Myös nykyisen kaltaista alueteatteritoimintaa tai orkestereiden säännöllisen yhteistyön kaltaista toimintaa voitaisiin tukea. Korotuksen avulla voitaisiin tasoittaa kiertue- ja vierailutoiminnan korkeampia kustannuksia. Alueteatteritoiminnan osalta korotuksella voitaisiin huomioida laajemmin toiminnasta syntyviä kuluja kuten asiakkaiden kuljetuksia teatteriin silloin, kun teatterin toimialueella ei ole esitystoimintaan soveltuvia tiloja. Korotuksella voitaisiin edistää kulttuuripalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta koko maassa. Lisäksi edistettäisiin kansainvälisten vaikutteiden saamista, millä on tärkeä merkitys taiteellisen toiminnan kehittämisen kannalta. Kansainvälisellä kiertuetoiminnalla tehdään suomalaista kulttuuria tunnetuksi ja luodaan edellytyksiä kulttuuriviennille.

Toiseksi korotetun valtionosuusprosentin mukaisen valtionosuuden perusteena voisi olla lapsille, kielelliselle vähemmistölle tai erityisryhmille kohdistuva esitystoiminta. Lastenesitysten tuottaminen ja esittäminen vastaa kulutasoltaan aikuisten esitystoiminnan järjestämistä, mutta lastenesityksissä toiminnan järjestäjän tulotaso jää lipunhintojen edullisuudesta johtuen alhaiseksi.

Kielellistä vähemmistöä koskeva peruste on merkittävä erityisesti puheteatterissa, missä esityskielellä on suuri merkitys yleisöpohjan kannalta. Tällä hetkellä valtionosuuden piirissä olevien toimintayksiköiden kannalta peruste voisi koskea lähinnä ruotsinkielistä teatteritoimintaa, mutta se voisi koskea myös esimerkiksi saamen-, romanin- tai viittomakielistä taikka muulla vähemmistökielellä esitettävää teatteria. Korotuksella tasattaisiin kustannus- ja tulorakenteen eroja. Ruotsinkielisen ja vähemmistökielisen esitystoiminnan järjestäminen vastaa kulutasoltaan suomenkielisen esitystoiminnan järjestämistä, mutta yleisöpohjan kapeudesta johtuen lipputulot määrä jää keskimäärin alhaisemmaksi. Toimintaa ei voisi pitää momentissa tarkoitetuille ryhmille kohdistuvana esitystoimintana pelkästään sillä perusteella, että esityksen yhteydessä on järjestetty esimerkiksi tulkkausta, induktiosilmukka tai muita mukautustoimenpiteitä.

Kolmanneksi valtionosuus voitaisiin myöntää korotetun valtionosuusprosentin mukaisena muusta toimintayksikön toimintaan liittyvästä erityisestä kulttuuripoliittisesta syystä. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi harkinnanvaraisen korotuksen kautta ottaa huomioon esimerkiksi tietyn taiteenalan kustannus- ja tulorakenteeseen liittyviä tekijöitä. Tällä hetkellä esimerkiksi tanssi- ja sirkustaide eivät ole yhtä vahvasti institutionalisoituneet kuin puheteatterit ja orkesterit ja tanssi- ja sirkusryhmien kustannusrakenne ja tulonhankkimismahdollisuudet ovat niihin verrattuna epäedullisemmat. Muun muassa yleisöpohjasta ja vaatimattomammista esitystiloista johtuen pääsylipputulot jäävät keskimäärin muita esittävän taiteen muotoja alhaisemmiksi.

Edellytyksenä valtionosuuden myöntämiselle korotetun valtionosuusprosentin mukaisena on, että huomattava osa toimintayksikön toiminnasta on painotuksen perusteena olevaa toimintaa. Osa perusteista on sellaisia, että hyvin suurella osalla esittävän taiteen toimintayksiköistä on jonkin verran kyseisen kaltaista toimintaa. Useimmat teatterit ja orkesterit esimerkiksi harjoittavat ainakin jonkin verran kotimaista kiertuetoimintaa tai lapsille suunnattuja esityksiä. Ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista, että lähes kaikille valtionosuuden saajille maksettaisiin valtionosuutta korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti hyvin pienen henkilötulo- ja vuositulo-osuutta. Tällaisten korotusten rahallinen vaikutus jäisi vähäiseksi. Korotukset on siten perusteltua rajata sellaisiin tapauksiin, joissa kyseinen toiminta muodostaa huomattavan osan toimintayksikön toiminnasta. Korotukset koskisivat vain sellaisia toimintayksiköitä, jotka ovat toiminnassaan erityisesti profiloituneet kyseiseen toimintaan. Sille, milloin osuus toiminnasta katsotaan huomattavaksi, ei esitetä tarkkoja määrällisiä kriteerejä. Pääsääntönä voidaan kuitenkin pitää, että huomattavana osana ei voi pitää alle neljäsosan osuutta toimintayksikön koko toiminnasta. Arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi henkilötulo- ja vuositulojen määrä, esitysten määrä ja koko sekä kiertuetoiminnassa myös maantieteellinen laajuus. Lisäksi voitaisiin lapsille tai kielellisille vähemmistöille kohdistuvaa esitystoimintaa koskevien perusteiden osalta ottaa huomioon esimerkiksi se, jos teatterilla on lastenteatteria taikka ruotsinkielistä tai vähemmistökielellä esitystoimintaa varten erillinen näyttämö, jonka toiminta on säännöllistä ja ympärivuotista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi siitä, kuinka moneen henkilötulo- ja vuositulo-osuuteen valtionosuuden myöntäminen korotetun valtionosuusprosentin mukaan kohdistuisi. Määrä olisi harkinnanvarainen eikä se olisi suoraan sidottu esimerkiksi siihen, kuinka suuri osuus toimintayksikön henkilöstön työpanoksesta kohdistuu kyseiseen toimintaan. Harkinnassa ministeriö voisi ottaa huomioon esimerkiksi kyseiseen toimintaan kohdistuvien henkilötulo- ja vuositulo-osuuden määrän, esitysten ja tuotantojen määrän sekä kiertue- ja vierailutoiminnassa toiminta-alueen maantieteellisen laajuuden ja kansainvälisyyden. Kiertuetoimintaa varten tarvittavan kaluston, kuten äänentoisto- ja valaistusjärjestelmien ja kuljetuskaluston, hankintoja ei ole jatkossa tarkoitus erikseen avustaa valtionavustuksilla, vaan kiertuetoimintaan yleisesti liittyvät kalustotarpeet otettaisiin huomioon kiertuetoimintaan kohdistuvien korotusten mitoituksessa. Mikäli esimerkiksi lastenteatteri- tai tanssiteatteritoimintaan sisältyisi samalla myös huomattavaa kiertuetoimintaa, toiminnan luonne voitaisiin ottaa huomioon kokonaisuutena korotusten mitoituksessa. Nykyisenkaltaisen alueteatteritoiminnan osalta otettaisiin huomioon toiminnan kokonaisuus.

Pykälän 3 momentin mukaan Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisten teattereiden valtionosuus myönnettäisiin kokonaisuudessaan korotetun valtionosuusprosentin mukaisena. Esitys vastaa tältä osin voimassa olevan teatteri- ja orkesterilain 5 §:ää, jonka mukaan kyseisten teattereiden valtionosuusprosentti on 60. Nykyistä erityisasemaa on perusteltu muun muassa teattereiden valtakunnallisella merkityksellä, perinteikkyydellä ja korkeatasoisuudella. Svenska Teaternia voidaan luonnehtia Suomen ruotsinkieliseksi kansallinäyttämöksi, jonka asema ruotsinkielisessä teatterikentässä ja sen historiallisessa kehityksessä on monessa suhteessa samankaltainen kuin Suomen Kansallisteatterin asema suomenkielisen teatterikentän osalta. Myös Tampereen Työväen Teatterilla on historiallisesti suomenkielisen näyttämötaiteen kehityksessä erityinen kansallinen asema ja siksi sitä on pidetty valtakunnallisesti merkittävänä teatterina. Valtionosuusprosentin alentaminen 37 prosenttiin aiheuttaisi kummankin taloudelle ja toiminnalle vakavia ongelmia. Tosin Svenska Teaternin osalta tätä hieman lieventäisi se, että valtionosuus voitaisiin myöntää osaan henkilötöyvuosista korotetun valtionosuusprosentin mukaisena 2 momentin mukaisella kielellisellä perusteella. Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on linjattu, että esittävän taiteen valtionosuusuudistuksessa turvataan Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin asema ja rahoitus kansallisina päänäyttämöinä.

7 §. Pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaisi kuuden vuoden välein esittävän taiteen toimintayksiköiden rahoitusta koskevan suunnitelman seuraavien kuuden varainhoitovuoden ajaksi. Niiden toimintayksiköiden osalta, jotka on hyväksytty valtionosuuteen kolmen vuoden määräajaksi, suunnitelma vahvistettaisiin kuitenkin joka kolmas vuosi kolmen kalenterivuoden ajaksi. Suunnitelma sisältäisi arvion valtionosuuden perusteeksi vahvistettavien henkilötöyvuosien määristä sekä korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti myönnettävien henkilötöyvuosien määristä. Suunnitelmaa laadittaessa otettaisiin huomioon 6 §:ssä säädetyt perusteet.

Suunnitelman tarkoituksena on lisätä valtionosuusrahoituksen ennakoitavuutta ja siten parantaa valtionosuuslaitosten mahdollisuuksia talouden ja toiminnan pitkäjänteiseen suunnitteluun. Suunnitelma olisi lähtökohtana vuosittaista henkilötöyvuosien määrää vahvistettaessa siten, että siitä poikettaisiin vain säännöksessä mainituissa tilanteissa. Suunnitelmasta voitaisiin ensinnäkin poiketa, jos talousarviossa käytettävissä olevien henkilötöyvuosien tai määrärahojen määrä poikkeaisi niistä arvioista, jotka olivat suunnitelman laatimisen perusteena. Toteutuneiden henkilötöyvuosien määrän muuttumisen perusteella suunnitelmasta poikettaisiin vain siinä tapauksessa, jos määrä alenisi olennaisesti. Olennaisuutta arvioitaessa voitaisiin ottaa huomioon myös, onko kyseessä tilapäisestä syystä johtuva vai pysyväisluonteinen muutos. Sama olennaisuusvaatimus koskisi myös korotetun valtionosuusprosentin mukaisten henkilötöyvuosien määrän muuttamista sillä perusteella, että perusteena oleva toiminta on supistunut. Muun olosuhteiden muutoksen perusteella voitaisiin suunnitelmasta poiketa esimerkiksi silloin, jos jonkin valtionosuuden saajan toiminnan loppumisen tai olennaisen supistumisen vuoksi sille suunnitelmassa osoitettuja henkilötöyvuosia voitaisiin jakaa muille toimijoille.

8 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin menettelystä haettaessa toimintayksikön hyväksymistä valtionosuuteen oikeutetuksi. Tarkoituksena on, että kaikkien valtionosuuden piiriin hakevien toimintayksiköiden hakemukset käsitellään yhdessä, jotta hakemuksia voidaan vertailla keskenään ja kaikilla on tasapuolinen mahdollisuus päästä valtionosuuden piiriin. Sen vuoksi valtionosuuden piiriin olisi mahdollista hakea vain kolmen kalenterivuoden välein siten, että valtionosuuden piiriin kolmen vuoden määräajaksi hyväksytyt voisivat hakea valtionosuuden piiriin uudeksi kolmen vuoden määräajaksi ennen edellisen määräajan päättymistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö ilmoittaisi hakuajoista ja antaisi ohjeet hakumenettelystä julkisessa tietoverkossa hyvissä ajoin ennen hakuajan päättymistä. Lain voimaantulon yhteydessä hakumenettely kos-

kisi myös niitä toimintayksioitä, jotka on jo aiemmin hyväksytty valtionosuuden piiriin voimassa olevan teatteri- ja orkesterilain nojalla. Niiden hakemuksia tarkasteltaisiin samoin perustein kuin uusien hakijoiden.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä menettelystä, jossa opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi kuuden vuoden välein, täyttävätkö valtionosuuteen oikeutetuiksi toistaiseksi hyväksytyt toimintayksiköt edelleen 4 §:ssä säädetty edellytykset ja 5 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset sille, että toimintayksikkö voidaan hyväksyä valtionosuuteen oikeutetuksi toistaiseksi. Menettely on uusi. Kolmen vuoden määräajaksi hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta erillinen arviointi ei ole tarpeen, koska edellytysten täyttyminen arvioidaan hakuprosessin yhteydessä. Nykyisin teattereiden ja orkesterien valtionosuuskelpoisuutta ei järjestelmällisesti arvioida sen jälkeen, kun ne on hyväksytty valtionosuuteen oikeutetuiksi. Ylläpitäjien tulisi toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle arviointia vastaavat tiedot ministeriön ilmoittamana määräaikaan. Arviointia varten tarvitaan edellytysten täyttymisestä vastaavat selvitykset kuin haettaessa valtionosuuteen oikeutetuksi. Arvioinnissa hyödynnettäisiin myös kustannuskyselyn kautta kerätyjä tietoja.

Pykälän 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi päätöksellään perua toimintayksikön hyväksymisen valtionosuuteen oikeutetuksi, jollei se enää täytä 4 §:ssä säädettyjä valtionosuuden edellytyksiä. Päätös edellyttäisi luonnollisesti toimintayksikön ylläpitäjän kuulemista hallintolaissa (434/2003) edellytetyllä tavalla. Tarkoituksena on kuitenkin, että vähäisissä puutteellisuuksissa tilanne pyritään korjaamaan ohjauksen ja korjauskehotusten avulla. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti valtionosuuskelpoisuus peruutettaisiin vain, jos puute on olennainen tai jos sitä ei kehotuksesta huolimatta korjata. Pääsääntöisesti peruminen voisi tulla kyseeseen 2 momentissa tarkoitetun arvioinnin yhteydessä, mutta säännös mahdollistaa sinänsä perumisen myös kesken kuuden vuoden tarkastelujakson tai määräajaksi valtionosuuden piiriin hyväksytyllä toimintayksiköllä kesken määräajan, jos valtionosuuden edellytykset lakkaavat.

Jos toimintayksikkö täyttää yhä 4 §:ssä tarkoitetut valtionosuuden edellytykset, mutta se ei enää täytä 5 §:n 2 momentin mukaista edellytystä hyväksymiselle valtionosuuteen oikeutetuksi toistaiseksi, opetus- ja kulttuuriministeriö voisi muuttaa toistaiseksi voimassa olevan hyväksynnän kolmen vuoden määräajan voimassa olevaksi hyväksynnäksi. Tämä mahdollistaisi sen, että valtionosuuden edellytysten täyttymistä voitaisiin jatkossa seurata tiiviimmin sellaisissa tapauksissa, joissa toiminnan laajuus on supistunut tai varmuus toimintaedellytysten jatkuvuudesta on heikentynyt.

Esittävän taiteen edistämisestä annetun lain nojalla tehtäviin päätöksiin voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

9 §. Pykälässä säädettäisiin esittävän taiteen valtionosuuslautakunnasta, jonka tehtävänä on antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle asiantuntijalausuntoja valtionosuuden piiriin pääsemistä koskevista hakemuksista. Lausunto koskisi valtionosuuden tarpeellisuutta 3 §:ssä säädettyjen tavoitteiden kannalta ja 4 §:ssä säädettyjen valtionosuuden edellytysten täyttymistä. Näitä asioita koskevassa arvioinnissa tarvitaan eri tyyppistä asiantuntemusta kuin Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä toimivien taidetoimikuntien tekemässä vertaisarvioinnissa. Kyseessä ei ole toiminnan taiteellisen laadun arviointi, vaan erityisesti valtionosuuden tarpeellisuuden arvioinnissa tarvitaan laaja-alaista kulttuuripoliittista asiantuntemusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaisi lautakunnan kolmen vuoden toimikaudeksi. Lautakunta toimisi Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä. Pykälä sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka

mukaan lautakunnan asettamisesta ja toiminnasta voidaan säätää tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

3 luku. Voimaantulo

9 §. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2022. Pykälän 1 momentti sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

Pykälän 2 momentin mukaan lailla kumotaan voimassa oleva teatteri- ja orkesterilaki.

10 §. Pykälä sisältää siirtymäsäännöksen, joka koskee valtionosuuden edellytykseksi ehdotettuja toimintayksikön toimintaa johtavan henkilön ja toimintayksikön taiteellista toimintaa johtavan henkilön kelpoisuutta koskevia vaatimuksia. Ne henkilöt, jotka ovat täyttäneet toimintaa tai taiteellista toimintaa johtavalle henkilölle lain voimaantullessa voimassa olleessa lainsäädännössä säädetyt vaatimukset ja jatkavat samassa tehtävässä toimintayksikössä, joka oli oikeutettu valtionosuuteen lain voimaantullessa, täyttäsivät 4 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetyt edellytykset niin kauan kuin toimivat kyseisessä tehtävässä.

7.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

1 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentin 7 kohdan säädösviittaus ehdotetaan muutettaviksi sen johdosta, että voimassa oleva teatteri- ja orkesterilaki kumottaisiin ja sen tilalle säädettäisiin uusi esittävän taiteen edistämisestä annettu laki.

5 §. Rahoituksen laskentaperuste. Pykälä sisältää yleissäännöksen niistä laskennallisista perusteista, joiden mukaan lain piiriin kuuluvien eri toimintojen valtionosuus määräytyy. Säännös on luonteeltaan lähinnä kokoava. Tarkemmin esittävän taiteen toimintayksiköiden rahoituksen laskentatavasta ja rahoituksen perusteista säädettäisiin 22, 35 ja 35 a §:ssä.

Pykälän 7 kohdan sanamuotoa muutettaisiin siten, että se kattaa kaikki esittävän taiteen toimintayksiköt. Esittävän taiteen toimintayksiköiden rahoituksen laskennallisina perusteina olisivat nykyiseen tapaan toimintayksikölle vahvistettu laskennallinen henkilötyövuosien määrä ja laskennallista henkilötyövuotta kohden määrätty yksikköhinta.

22 §. Valtionosuus museon ja esittävän taiteen toimintayksikön käyttökustannuksiin. Pykälän otsikon ja 2 momentin sanamuotoa muutettaisiin niin, että ne kattavat kaikki esittävän taiteen toimintayksiköt. Lisäksi pykälän viittauksia 35 §:n 1 momentissa tarkoitettuun yksikköhintaan muutettaisiin sen johdosta, että 35 §:n momenttijakoa ehdotetaan muutettavaksi.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että valtionosuutta voitaisiin maksaa osaan henkilötyövuosista korotetun valtionosuusprosentin perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi korotetun valtionosuusprosentin mukaisten henkilötyövuosien lukumäärän esittävän taiteen edistämisestä annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaisilla perusteilla. Lisäksi Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisten teattereiden valtionosuus myönnettäisiin kokonaisuudessaan korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti.

Normaali valtionosuusprosentti olisi nykyiseen tapaan 37. Korotettu valtionosuusprosentti olisi 60. Valtionosuuden kokonaismäärä saataisiin laskemalla yhteen 37 prosenttia muiden kuin korotetun valtionosuusprosentin mukaisten henkilötyövuosien määrästä kerrottuna yksikkö hinnalla ja 60 prosenttia korotetun valtionosuusprosentin mukaisten henkilötyövuosien määrästä kerrottuna yksikkö hinnalla.

35 §. Museoiden ja esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhinnat. Esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhinnat määräytyisivät pääosin nykyiseen tapaan. Yksikköhintojen laskeminen perustuu kyseisen tyyppisten kulttuurilaitosten toiminnasta aiheutuneisiin toteutuneisiin käyttökustannuksiin, jotka jaetaan kyseisten kulttuurilaitosten saman kalenterivuoden todellisten henkilötyövuosien määrällä. Nykyisin yksikköhinnat lasketaan erikseen museoiden, teattereiden ja orkesterien osalta. Teattereihin luetaan tässä yhteydessä myös tanssiteatterit ja sirkus. Koska esittävän taiteen edistämisestä annetun lain soveltamisala määriteltäisiin yleisemmin kuin nykyisessä teatteri- ja orkesterilaissa, 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi säännös esittävän taiteen eri muotojen ryhmittelystä yksikköhinnan laskennassa siten, että ryhmittely kattaa myös sellaiset esittävän taiteen muodot, jotka nykyisin eivät kuulu järjestelmän piiriin. Nykyisen orkestereiden yksikköhinnan tilalle tulisi ensisijaisesti musiikin alan toimintayksiköitä koskeva yksikköhinta, jonka piiriin kuuluisivat muun muassa orkesterit ja kuorot. Nykyisen teattereiden yksikköhinnan tilalle tulisi kaikki muut esittävän taiteen muodot käsittävä yksikköhinta, jonka piirissä olisivat muun muassa teatteri, tanssi ja sirkus sekä kaikki muut sellaiset esittävän taiteen muodot, jotka eivät kuulu ensisijaisesti musiikin alaan. Myös ooppera, operetti ja muut musiikkiteatterin muodot kuuluisivat muun esittävän taiteen yksikköhinnan piiriin. Jaottelu vastaisi siten pääosin nykyistä jaottelua, mutta orkesterien kanssa saman yksikköhinnan piiriin tulisivat myös kaikki muut musiikin alan toimintayksiköt ja teattereiden, tanssin ja sirkuksen kanssa saman yksikköhinnan piiriin tulisivat kaikki sellaiset esittävän taiteen muodot, jotka eivät ole ensisijaisesti musiikin alaan kuuluvia.

On myös mahdollista, että esittävän taiteen toimintayksikkö järjestää esitystoimintaa sekä musiikin että muiden esittävän taiteen muotojen alalla. Tällöin yksikköhinta määräytyisi sen mukaan, kumman yksikköhinnan piiriin kuuluvaa pääosa toiminnasta on.

Pykälän 3 momentti vastaa voimassa olevan pykälän 1 momentin viimeistä virkettä. Pykälän 4—7 momentti vastaavat voimassa olevan pykälän 2—5 momenttia.

35 a §. Museoiden ja esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset. Pykälässä tarkoitetuilla yksikköhinnoista tehtävillä vähennyksillä on tehty pysyviksi museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin vuodesta 2012 alkaen tehtyjä säästöjä. Vähennykset on määriteltä siten, että niiden vaikutus yhtäältä museoiden ja toisaalta esittävän taiteen valtionosuuksien kokonaismenoihin vastaa voimassa olevan lain 35 a §:ssä säädettyjen vähennysten vaikutusta. Pykälän otsikon ja johdantokappaleen sanamuotoa muutettaisiin siten, että ne kattavat yleisesti kaikki esittävän taiteen muodot. Pykälän 2 ja 3 kohdan sanamuotoja muutetaan niin, että ne vastaavat 35 §:n 1 momenttiin ehdotettuja muutoksia.

8 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esittävän taiteen edistämisestä annetun lain 9 § sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin esittävän taiteen valtionosuuslautakunnan asettamisesta ja toiminnasta. Asetusluonnos on esityksen liitteenä.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2022. Valtionosuudet myönnetään varainhoitovuositain, joten voimaantuloajankohdan tulee olla vuoden alussa. Ennen lain voimaantuloa on järjestettävä hakeminen valtionosuuteen oikeutetuksi, kerättävä valtionosuuden laskennassa tarvittavat tiedot sekä valmisteltava ja tehtävä päätökset hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi. Näille täytäntöönpanotoimille on tarpeen varata aikaa vähintään yksi vuosi lain hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen ennen lain voimaantuloa.

Tarkoituksena on, että opetus- ja kulttuuriministeriö teettää ulkopuolisen arvioinnin uudistuksen tavoitteiden toteutumisesta ja muista vaikutuksista. Vaikutuksia on kokonaisuudessaan mahdollista arvioida sen jälkeen, kun ensimmäinen kuuden vuoden rahoitussuunnitelmakausi on päättynyt.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Kulttuurin valtionosuusjärjestelmä edistää osaltaan perustuslain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua jokaisen yhtäläistä mahdollisuutta kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Kulttuurin valtionosuusjärjestelmällä mahdollistetaan kulttuuripalvelujen pääsylippujen hintojen pitäminen kohtuullisina sekä edistetään monipuolisten kulttuuripalvelujen saatavuutta maan eri osissa ja saavutettavuutta eri väestöryhmille.

Esityksessä ehdotetaan, että esittävän taiteen valtionosuus voidaan kielelliselle vähemmistölle suunnatun esitystoiminnan perusteella myöntää osaan henkilötyövuosista korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti. Tällä pyritään edistämään perustuslain 17 §:ssä tarkoitettua oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin. Lapsille suunnatun esitystoiminnan perusteella myönnettävä korotetun valtionosuusprosentin mukainen valtionosuus edistää lapsen oikeuksien yleissopimuksen (SopS 60/1991) 31 artiklassa tarkoitettua lapsen oikeutta osallistua kulttuurielämään ja taiteisiin.

Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

esittävän taiteen edistämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtionosuutta esittävän taiteen toimintayksiköiden käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) ja tässä laissa säädetään.

Esittävällä taiteella tarkoitetaan tässä laissa yleisölle suunnattua teatteri-, sirkus- ja tanssitaitteen, musiikin ja muuta tietyssä hetkessä tapahtuvaa elävää taiteellista esitystoimintaa.

2 §

Tämän lain tavoitteena on edistää:

- 1) korkeatasoista ja ammattimaista esittävää taidetta;
- 2) väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen;
- 3) hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

3 §

Esittävän taiteen toimintayksiköiden käyttökustannuksiin myönnettävän valtionosuuden tavoitteena on taiteellisista lähtökohdista edistää esittävän taiteen monimuotoisuutta ja kulttuurista moninaisuutta sekä esittävän taiteen palvelujen valtakunnallista ja alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta eri väestöryhmille.

2 luku

Valtionosuuden myöntäminen

4 §

Edellytyksenä toimintayksikön hyväksymiselle valtionosuuteen oikeutetuksi on, että:

- 1) toimintayksikön toiminta on ammattimaista ja vakinaista ja se harjoittaa säännöllistä ja ympärivuotista esitystoimintaa;
- 2) toimintayksikön toimintaa johtava henkilö on päätoiminen ja hänellä on tehtävään soveltuva koulutus, riittävä perehtyneisyys tehtäväalaaan ja käytännössä osoitettu johtamistaito;
- 3) toimintayksikön taiteellista toimintaa johtaa henkilö, jolla on tehtävään soveltuva koulutus tai riittävä perehtyneisyys tehtäväalaaan;
- 4) toimintayksiköllä on riittävä määrä muuta alan ammatillista henkilöstöä;
- 5) toimintayksikön ylläpitäjänä on kunta tai kuntayhtymä taikka sellainen yksityinen yhteisö tai säätiö, jonka sääntömääräisiin tehtäviin kuuluu esittävän taiteen esitystoiminnan harjoittaminen tai esittävän taiteen toimintayksikön ylläpitäminen;

- 6) toiminnalle on riittävät taloudelliset edellytykset;
 - 7) toiminnan tarkoituksena ei ole taloudellisen voiton tavoittelu;
 - 8) toimintayksiköllä on monivuotinen tavoitteita, toimintaa ja taloutta koskeva suunnitelma.
- Edellä 1 momentista poiketen toimintayksikkö voidaan hyväksyä valtionosuuteen oikeutetuksi, vaikka taiteellista toimintaa johtaa sama henkilö kuin toimintayksikön toimintaa.

5 §

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta valtion talousarvion rajoissa esittävän taiteen toimintayksikön hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi. Päättäessään hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi ministeriö ottaa huomioon valtionosuuden tarpeellisuuden 3 §:ssä säädetyn tavoitteen kannalta.

Esittävän taiteen toimintayksikkö voidaan hyväksyä valtionosuuteen oikeutetuksi toistaiseksi tai kolmen vuoden määräajaksi. Toimintayksikkö voidaan hyväksyä valtionosuuteen oikeutetuksi toistaiseksi, jos toimintayksikön voidaan arvioida toiminnan laajuus ja toimintaedellytysten vakiintuneisuus huomioon ottaen todennäköisesti täyttävän 4 §:ssä säädetty edellytykset seuraavien kuuden varainhoitovuoden ajan.

Poiketen siitä, mitä 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään, valtionosuuteen oikeutetuksi kolmen vuoden määräajaksi hyväksyttävän toimintayksikön toimintaa johtavan henkilön osalta edellytetään, että tällä on tehtävään soveltuva koulutus tai muuten hankittu pätevyys. Tällaista toimintayksikköä johtava henkilö voi olla myös sivutoiminen, jos toimintayksiköllä on vähintään yksi muu päätoiminen työntekijä.

Valtionosuuteen ovat lisäksi oikeutettuja Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimiset teatterit, jos ne täyttävät 4 §:ssä säädetty edellytykset. Edellytysten täyttymisestä päättää opetus- ja kulttuuriministeriö.

6 §

Vahvistaessaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 49 §:n 1 momentin mukaisesti esittävän taiteen toimintayksikön valtionosuuden perusteena käytettävän henkilötövuosien määrän opetus- ja kulttuuriministeriö ottaa huomioon toimintayksikön toteutuneen henkilötövuosien määrän kolmen edellisen varainhoitovuoden aikana ja valtionosuuden tarpeellisuuden tämän lain 3 §:ssä säädetyn tavoitteen kannalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi päättää, että valtionosuus myönnetään osaan toimintayksikön valtionosuuden perusteena olevista henkilötövuosista korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti, jos huomattava osa toimintayksikön toiminnasta on kiertue- tai vierailutoimintaa, lapsille, kielellisille vähemmistöille tai erityisryhmille kohdistuvaa esitystoimintaa taikka jos tähän on muu toimintayksikön toimintaan liittyvä erityinen kulttuuripoliittinen syy.

Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisten teatterien valtionosuus myönnetään kokonaisuudessaan korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti.

7 §

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa kuuden vuoden välein esittävän taiteen toimintayksiköiden rahoitusta koskevan suunnitelman. Suunnitelma sisältää arvion valtionosuuteen oikeutettujen esittävän taiteen toimintayksiköiden valtionosuuden perusteeksi vahvistettavista henkilötövuosien määrästä ja korotetun valtionosuusprosentin mukaisten henkilötövuosien määrästä seuraavan kuuden varainhoitovuoden ajaksi. Niiden toimintayksiköiden osalta, jotka on hyväksytty valtionosuuteen oikeutetuiksi kolmen vuoden määräajaksi, suunnitelma vahvistetaan kuitenkin kolmen vuoden välein kolmen varainhoitovuoden ajaksi.

Suunnitelma on lähtökohtana esittävän taiteen toimintayksikön valtionosuuden perusteena olevaa henkilötövuosimäärää ja korotetun valtionosuusprosentin mukaista henkilötövuosimäärää vahvistettaessa, jollei valtion talousarviosta, toimintayksikön toteutuneen henkilötövuosimäärän olennaisesta alentumisesta, korotetun valtionosuusprosentin perusteena olevan

toiminnan olennaisesta supistumisesta tai suunnitelman vahvistamisen jälkeen ilmenneestä olosuhteiden muutoksesta muuta johdu.

8 §

Esittävän taiteen toimintayksikön hyväksymistä valtionosuuteen oikeutetuksi voi hakea opetus- ja kulttuuriministeriöltä kolmen vuoden välein opetus- ja kulttuuriministeriön ilmoittamana hakuaikana.

Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi kuuden vuoden välein, täyttääkö valtionosuuteen oikeutetuksi toistaiseksi hyväksytty esittävän taiteen toimintayksikkö edelleen 4 §:ssä ja 5 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset. Valtionosuuteen oikeutetuksi toistaiseksi hyväksytyjen toimintayksiköiden ylläpitäjien tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle arviointia varten tarvittavat tiedot opetus- ja kulttuuriministeriön ilmoittamana määräaikana.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa esittävän taiteen toimintayksikön hyväksymisen valtionosuuteen oikeutetuksi, jos toimintayksikkö ei enää täytä 4 §:ssä säädettyjä edellytyksiä. Jos valtionosuuteen oikeutetuksi toistaiseksi hyväksytty esittävän taiteen toimintayksikkö ei enää täytä 5 §:n 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä, opetus- ja kulttuuriministeriö voi muuttaa toistaiseksi voimassa olevan hyväksymisen valtionosuuteen oikeutetuksi kolme vuotta voimassa olevaksi määräajaiseksi hyväksymiseksi.

9 §

Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä toimii opetus- ja kulttuuriministeriön kolmeksi vuodeksi kerrallaan asettama esittävän taiteen valtionosuuslautakunta, jonka tehtävänä on antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle asiantuntijalausuntoja hakemuksista esittävän taiteen toimintayksikön hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuksi. Lautakunnan asettamisesta ja toiminnasta voidaan antaa tarkemmat säännökset opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

3 luku

Voimaantulo

10 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan teatteri- ja orkesterilaki (730/1992).

11 §

Henkilö, joka on ennen tämän lain voimaantuloa otettu 4 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettuun tehtävään tämän lain voimaan tullessa valtionosuuteen oikeutetussa toimintayksikössä ja joka täyttää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaiset edellytykset kyseiseen tehtävään, täyttää edelleen kyseistä tehtävää koskevat edellytykset.

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 1 momentin 7 kohta, 5 §:n 7 kohta sekä 22, 35 ja 35 a §, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 1410/2014, 5 §:n 7 kohta ja 22 § laissa 315/2019, 35 § osaksi laeissa 1410/2014 ja 1486/2016 sekä 35 a § laissa 1094/2018, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

7) esittävän taiteen edistämisestä annetussa laissa (/).

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

7) museon perusrahoituksessa, alueellisten vastuumuseotehtävien lisärahoituksessa ja esittävän taiteen toimintayksikössä laitokselle vahvistetun laskennallisen henkilötyövuosien määrän ja laskennallista henkilötyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

22 §

Valtionosuus museon ja esittävän taiteen toimintayksikön käyttökustannuksiin

Museon ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin euromäärä, joka saadaan laskemalla yhteen:

1) 37 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle vahvistettu perusrahoituksen henkilötyövuosimäärä kerrotaan henkilötyövuotta kohden määrätyllä yksikköhinnalla;

2) 85 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle vahvistettu alueellisen vastuumuseotehtävän henkilötyövuosimäärä kerrotaan henkilötyövuotta kohden määrätyllä yksikköhinnalla;

3) 35 b §:ssä tarkoitettu valtakunnalliseen vastuumuseotehtävään myönnetty harkinnanvarainen lisärahoitus.

Esittävän taiteen toimintayksikön ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta euromäärä, joka saadaan laskemalla yhteen:

1) 37 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle vahvistettu henkilötyövuosimäärä vähennettynä korotetun valtionosuusprosentin mukaisella henkilötyövuosimäärällä kerrotaan henkilötyövuotta kohden määrätyllä yksikköhinnalla;

2) 60 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle esittävän taiteen edistämisestä annetun lain 6 §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti vahvistettu korotetun valtionosuusprosentin mukainen henkilötyövuosimäärä kerrotaan henkilötyövuotta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

35 §

Museoiden ja esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhinnat

Museoiden ja esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhinnat lasketaan vuosittain jakamalla yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset asianomaisten kulttuurilaitosten saman kalenterivuoden todellisten henkilötyövuosien yhteismäärällä.

Yksikköhinnat lasketaan erikseen:

- 1) museoille;
- 2) orkestereille, kuoroille ja muille ensisijaisesti musiikin alan toimintayksiköille;
- 3) teattereille, tanssin ja sirkuksen alan toimintayksiköille sekä muille sellaisille esittävän taiteen toimintayksiköille, jotka eivät ole 2 kohdassa tarkoitettuja ensisijaisesti musiikin alan toimintayksiköitä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää yksikköhinnan varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaisesti ja ottaen huomioon valtion toimenpiteistä aiheutuvat toiminnan laajuuden ja laadun muutokset soveltuvin osin siten kuin 23 §:n 1 momentissa säädetään.

Yksikköhintojen laskemisesta on lisäksi voimassa, mitä 31 §:n 1 momentissa säädetään.

Yksikköhintoja laskettaessa kustannuksista vähennetään laitosten ylläpitäjille 44 §:n 1 ja 2 momentin nojalla niiden toimintaa varten kustannusten laskemisvuonna myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä.

Arvonlisäveron osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä 32 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään. Arvonlisäverovelvollisen yksityisen yhteisön tai säätiön yksikköhintaa ei kuitenkaan koroteta.

Vuosina 2020—2022 museoiden käyttökustannuksiin lisätään 324 000 euroa, teattereiden käyttökustannuksiin 233 000 euroa ja orkestereiden käyttökustannuksiin 426 000 euroa

35 a §

Museoiden ja esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Laskettaessa museoiden ja esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhintoja 35 §:n 1—5 momentissa säädetyn mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 17 571 euroa;
- 2) ensisijaisesti musiikin alan toimintayksiköiden osalta 11 389 euroa;
- 3) muiden esittävän taiteen toimintayksiköiden osalta 11 525 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Helsingissä 24.9.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko

2.

Laki**opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 1 momentin 7 kohta, 5 §:n 7 kohta sekä 22, 35 ja 35 a §, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 1410/2014, 5 §:n 7 kohta ja 22 § laissa 315/2019, 35 § osaksi laeissa 1410/2014 ja 1486/2016 sekä 35 a § laissa 1094/2018, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

7) teatteri- ja orkesterilaissa (730/1992).

7) esittävän taiteen edistämisestä annetussa laissa (/).

5 §

5 §

*Rahoituksen laskentaperuste**Rahoituksen laskentaperuste*

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

7) museon perusrahoituksessa ja alueellisten vastuumuseotehtävien lisärahoituksessa sekä

7) museon perusrahoituksessa, alueellisten vastuumuseotehtävien lisärahoituksessa ja esittävän taiteen toimintayksikössä laitokselle

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

teatterissa ja orkesterissa laitokselle vahvistetun laskennallisen henkilötyövuosien määrän ja laskennallista henkilötyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella

vahvistetun laskennallisen henkilötyövuosien määrän ja laskennallista henkilötyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

22 §

22 §

*Valtionosuus museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin**Valtionosuus museon ja esittävän taiteen toimintayksikön käyttökustannuksiin*

Museon ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin euromäärä, joka saadaan laskelmalla yhteen:

1) 37 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle vahvistettu perusrahoituksen henkilötyövuosimäärä kerrotaan 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulla yksikköhinnalla;

2) 85 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle vahvistettu alueellisen vastuumuseotehtävän henkilötyövuosimäärä kerrotaan 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulla yksikköhinnalla;

3) 35 b §:ssä tarkoitettu valtakunnalliseen vastuumuseotehtävään myönnetty harkinnanvarainen lisärahoitus.

Teatterin ja orkesterin ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin 37 prosenttia valtionosuuden perusteena käytetävästä euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle teatteria tai orkesteria varten vahvistettu laskennallinen henkilötyövuosien määrä kerrotaan henkilötyövuotta kohden 35 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti määrätyllä yksikköhinnalla.

Museon ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin euromäärä, joka saadaan laskelmalla yhteen:

1) 37 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle vahvistettu perusrahoituksen henkilötyövuosimäärä kerrotaan *henkilötyövuotta kohden määrätyllä yksikköhinnalla*;

2) 85 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle vahvistettu alueellisen vastuumuseotehtävän henkilötyövuosimäärä kerrotaan *henkilötyövuotta kohden määrätyllä yksikköhinnalla*;

3) 35 b §:ssä tarkoitettu valtakunnalliseen vastuumuseotehtävään myönnetty harkinnanvarainen lisärahoitus.

Esittävän taiteen toimintayksikön ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta euromäärä, joka saadaan laskemalla yhteen:

1) 37 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle vahvistettu henkilötyövuosimäärä vähennettynä korotetun valtionosuusprosentin mukaisella henkilötyövuosimäärällä kerrotaan henkilötyövuotta kohden määrätyllä yksikköhinnalla;

2) 60 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle esittävän taiteen edistämisestä annetun lain 6 §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti vahvistettu korotetun valtionosuusprosentin mukainen henkilötyövuosimäärä kerrotaan henkilötyövuotta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

35 §

35 §

*Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat**Museoiden ja esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhinnat*

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat lasketaan erikseen *kunkin*

Museoiden ja esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhinnat lasketaan vuosittain

Voimassa oleva laki

taide- ja kulttuurilaitosmuodon osalta vuosittain jakamalla yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset asianomaisten kulttuurilaitosten saman kalenterivuoden todellisten henkilötyövuosien yhteismäärällä. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää yksikköhinnan varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaiseksi ja ottaen huomioon valtion toimenpiteistä aiheutuvat toiminnan laajuuden ja laadun muutokset soveltuvin osin siten kuin 23 §:n 1 momentissa säädetään.

Yksikköhintojen laskemisesta on lisäksi voimassa, mitä 31 §:n 1 momentissa säädetään.

Yksikköhintoja laskettaessa kustannuksista vähennetään laitosten ylläpitäjille 44 §:n 1 ja 2 momentin, teatteri- ja orkesterilain 6 a §:n 2 ja 3 momentin sekä museolain 4 a §:n nojalla niiden toimintaa varten kustannusten laskemisvuonna myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä.

Arvonlisäveron osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä 32 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään. Arvonlisäverovelvollisen yksityisen yhteisön tai säätiön yksikköhintaa ei kuitenkaan koroteta.

Vuosina 2020—2022 museoiden käyttökustannuksiin lisätään 324 000 euroa, teattereiden käyttökustannuksiin 233 000 euroa ja orkesterien käyttökustannuksiin 426 000 euroa.

Ehdotus

jakamalla yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset asianomaisten kulttuurilaitosten saman kalenterivuoden todellisten henkilötyövuosien yhteismäärällä.

Yksikköhinnat lasketaan erikseen:

- 1) museoille;*
- 2) orkestereille, kuoroille ja muille ensisijaisesti musiikin alan toimintayksiköille;*
- 3) teattereille, tanssin ja sirkuksen alan toimintayksiköille sekä muille sellaisille esittävän taiteen toimintayksiköille, jotka eivät ole 2 kohdassa tarkoitettuja ensisijaisesti musiikin alan toimintayksiköitä.*

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää yksikköhinnan varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaiseksi ja ottaen huomioon valtion toimenpiteistä aiheutuvat toiminnan laajuuden ja laadun muutokset soveltuvin osin siten kuin 23 §:n 1 momentissa säädetään.

Yksikköhintojen laskemisesta on lisäksi voimassa, mitä 31 §:n 1 momentissa säädetään.

Yksikköhintoja laskettaessa kustannuksista vähennetään laitosten ylläpitäjille 44 §:n 1 ja 2 momentin nojalla niiden toimintaa varten kustannusten laskemisvuonna myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä.

Arvonlisäveron osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä 32 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään. Arvonlisäverovelvollisen yksityisen yhteisön tai säätiön yksikköhintaa ei kuitenkaan koroteta.

Vuosina 2020—2022 museoiden käyttökustannuksiin lisätään 324 000 euroa, teattereiden käyttökustannuksiin 233 000 euroa ja orkesterien käyttökustannuksiin 426 000 euroa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 a §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Laskettaessa museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja 35 §:n 1—3 momentissa säädetyn mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 17 571 euroa;
- 2) teattereiden osalta 11 525 euroa;
- 3) orkestereiden osalta 11 389 euroa.

35 a §

Museoiden ja esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Laskettaessa museoiden ja esittävän taiteen toimintayksiköiden yksikköhintoja 35 §:n 1—5 momentissa säädetyn mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 17 571 euroa;
- 2) ensisijaisesti musiikin alan toimintayksiköiden osalta 11 389 euroa;
- 3) muiden esittävän taiteen toimintayksiköiden osalta 11 525 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus

esittävän taiteen valtionosuuslautakunnasta

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti säädetään esittävän taiteen edistämisestä annetun lain 9 §:n nojalla:

1 §

Esittävän taiteen edistämistä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun esittävän taiteen valtionosuuslautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään seitsemän muuta jäsentä, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Lautakuntaa asetettaessa tulee huolehtia, että sillä on monipuolinen taide- ja kulttuuripolitiikan asiantuntemus.

Lautakunnan sihteerinä toimii Taiteen edistämiskeskuksen määräämä virkamies.

2 §

Lautakunnan kutsuu koolle puheenjohtaja tai hänen ollessaan estyneenä varapuheenjohtaja.

Lautakunta on päätösvaltainen, kun läsnä on kokouksen puheenjohtajan lisäksi vähintään puolet muista jäsenistä.

Asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Taiteen edistämiskeskus vastaa lautakunnan hallinnollisista tehtävistä ja arkistoinnista.

3 §

Lautakunnan puheenjohtajalle ja jäsenille voidaan maksaa palkkioita, joiden perusteet vahvistaa opetus- ja kulttuuriministeriö.

Matkoista aiheutuvat kustannukset korvataan matkakustannusten korvaamisesta tehdyn virka- ja työehtosopimuksen mukaisesti.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .